



## Fran Erjavec †.

Na tleh ležé Slovenstva stebri stari.  
*Prešeren.*

**S**lovenija je tožno zaplakala, ko se je raznesla iz Gorice širom naše domovine prežalostna vest, da je srce najplemenitejšega sina, kar jih ima mala Slovenija, nehalo biti za nas, da je umrl jeden največjih učnjakov, pisateljev in domoljubov slovenskih, da ni več med nami našega Frana Erjavca.

Toda ne samo mi Slovenci oplakujemo danes bitko izgubo, ampak z nami vred žaluje razžaloščena mati Slavija po jednom najzvestejših, najznačajnejših in najzornejših sinov svojih, kateri je povsod in vselej neumorno in neustrašeno deloval za sveto idejo pobratimstva, zloge in združenja. Zlasti naša Jugoslavija zagrnila se je v črnino, ker je izgubila najbolj gorečega blagovestnika zloge in združenja med Slovenci in Srbohrvati.

Tolika izguba je bitka za vse nas, ker jo čutimo vsi, ker je zadela nas vse v dno razžaloščenega srca: slovenski kmet pogrešal bode v Družbi sv. Mohorja najmarljivejšega in najpriljubljenejšega prostonarodnega pisatelja; slovenska znanstvena, ukovita in zabavna književnost izgubila je svojega najvrednejšega gojitelja; slovenska domovina, da vsa Slavija ne vidi več v vrstah svojih najzvestejšega domoljuba; da to je izguba nepreračunljiva, ako pomislimo, da nimamo takih mož, kakeršen je bil Fran Erjavec, ki nas je zapustil v najkrepkejši dobi svoji, ko bi še mogel neizmerno koristiti narodu in domovini.

Danes leto dni, ko smo baš na tem mestu opisavali velike zasluge Erjavčeve in ko smo se nadejali, da bode blagi mož deloval še mnogo let na našem književnem polju, nismo pač mislili, da nam ga bode neusmiljena smrt tako hitro ugrabila in ž njim pokopala najlepše nade, katere smo gojili v Franu Erjavcu.

Danes, ko nam vsem Slovincem krvavi srce, ko še takorekoč stojimo na grobu milega pokojnika; danes, ko se potrtega srca poslavljamo od njega, naj se spomnimo še jedne zasluge Erjavčeve, katera ga diči in pouzdiguje nad vse književnike slovenske.

Ne najmanjša zasluga Erjavčeva je ta, da je on povsod zidal, a ne podiral. Za mali narod, kakor je naš slovenski, je to velevažno, ker vsako cepljenje in razdiranje škoduje narodnemu in književnemu razvoju. Uzajemno delovanje morali bi imeti vedno pred očmi. Fran Erjavec je v svojih znanstvenih spisih, kakor tudi v prostonarodnih, negoval tradicije našega naroda; njega ni zavedla novodobna šola prirodoslovcev; on je kot neumorni pisatelj Družbe sv. Mohorja gojil in širil ista načela tudi kot pisatelj znanstvenih del v najstrožjem zmislu besede. V načelih, katera je zastopal Fran Erjavec v vseh strokah našega književnega delovanja, ni imel zatagadelj nobenega nasprotnika, ker ni nikjer prišel v nasprotje z našimi tradicijami. Tako uzorno in plemenito naj bi bilo delovanje vsakega Slovenca, potem bode naše skupno delovanje blagoslovljeno in plodonosno.

In zares, Frana Erjavca delovanje bilo je veleplodonosno in za našo književnost največje važnosti.

Franu Erjavcu večnaja pamjat!

## Iz samote.

I.  
**Z**akaj si šla med šumni svet,  
 Zakaj ostávila samoto?  
 Zvenél bo tvoj prenežni cvet,  
 Ko čutil bo svetá mrzlo.

Zakaj si šla? . . . Glej, tú je mir,  
 Tihota, pôkoj túkaj vlada;  
 Tam zunaj šum in hrum, prepír! . . .  
 Gorjé, gorjé ti, deva mlada!

**R**eklè, o tebi ni glasú,  
 Odkár si šla od mene;  
 Srcé naj mira mi jadú  
 In lice naj mi vene!

II.  
**V**ihár bučí, besní . . .  
 Srcé strahú, jadú trepèče  
 Molítvo jezik moj šepèče . . .  
 Vihár bučí, besní.

Božanstvo, čúvaj cvet!  
 Krog njega divja burja brije,  
 O, tvoja roka naj ga krije . . .  
 Božanstvo, čúvaj cvet!

## III.

Kaj nè, kaj tega tebi mar? . . .  
 Obdaje te blestota  
 In zapeljivi mestni čar . . .  
 Pozábljena samota!

Jos. Klemenčič.

## Z nesréčnim srcem, z mračno dušo

**Z** nesréčnim srcem, z mračno dušo  
 Ostavil dóm sem mladolét,  
 Iskát ljubézni sem uzorne  
 Napravil se mej tuji svét.

Kakór desetí brat v tujíni  
 Nemírno blódlil sem okróg . . .  
 Ah, glédal mnógo sem radósti  
 In jok obupen čúl sem mnóg!

Posétil jasne sem gradove,  
 Kjer blaženstvo bajnó cvetè,  
 Prestopil prag sem nizke kóče,  
 Kjer v siromaštvu človek mrè.

A blázenci v gradovih jasnih  
 Ljubáv imajo le za sé,  
 In siromak pod bórno strého  
 O njej besédice ne vé.

Občudoval v dvoranah svétlih  
 V begótnem plésu se vrteč  
 Krasóto mnógo sem nebéško  
 In mnóg pogléd žarnó goreč.

Prečéstokrat pa kras telésa  
 In pôgled kakor solnce čist  
 Zakriva v prséh trdosréčnih  
 Sovraštvo, zlóbo in zavíst . . .

V očéh ti, déva črnolasa,  
 Ljubáv najčíšča se žarí; —  
 Ah, zrì na mé in lék čaroven  
 V nesréčno mojo dušo lij! —

Mej samostanskimi zidovi  
 Otožni mrtveci živé —  
 Kedaj, kedaj pa zelenéle  
 In cvétle véje so suhé?! — —

Z nesréčnim srcem, z mračno dušo  
 Ostavil dom sem mladolét,  
 Z nesréčnim srcem, z mračno dušo  
 Povrníl sem domov se spét.

A česar sem po šírnem svetu  
 Povsodi le zamán iskál,  
 To ozki dom mi milostívo  
 S teboj, deklè, je daroval:

Fr. Gestrin.

## Iz spominov mlade žene.

Spisal Anton Funtek.

## II.

**I**n videla sem ga odslej vsak dan, tega zanimljivega tujca. Kakor stotnik svoje dni, slonel je tudi on čisto na oknu — pač samó na večer — in nikoli ga nisem videla brez tiste kape in tiste dolge pipe. Kje je hodil čez dan in kaj je počenjal, tega nisem vedela v prvem času in tudi Blagota, ona ista Blagota, ki sicer vé vse, kar se godi v mestu, zvedela je samó to, da je tujec sam za se, kosit pa da hodi v krèmo k Antonu Stolu.

Moj Bog, komu bi se o takih okolnostih ne zbudila radovednost? Dà, radovedna sem bila neizmerno in srdita neizmerno, da ne zvem ničesar. Blagota pa je bila

moja žrtev, na katero sem izlivala svojo togoto in prav nič mi ni dejalo, če je časih nejevoljno zamrmrala na me in me hudobno pogledala s tistimi sivimi očmi. Moje srcé je v tistem času otrpnelo za vse njeno godrnjanje, odmrlo za zlobne opomnje, s katerimi si je lajšala prepolno dušo svojo! Škoda le, da so njene zadnje besede po navadi umirale v burnih glasovih, kateri so kipeli iz klavirja, ko sem z močjó udarjala nanj, — kot vihra, kakor je dejala Blagota v sveti jezi svoji! . . .

Oni tam na nasprotnem oknu pa je slonel také hladno, také malomarno, kakor da je izklesan iz kamena,

in niti onega suhotnega nasmeha ni imel, s katerim me je pokojni stotnik tolikrat razjezil! . . .

Ali dražil me je vendar le tá tujec! In kakó! Zakaj ne kaže do nobene stvari zanimanja, zakaj zrè takó ledeno doli na ljudi ali pa tja v daljavo, vedno sam, vedno kadeč? . . . Moj Bog, to mora biti jako dolgočasen človek, še bolj dolgočasen kot oni Peter Osat in še bolj kot strogi gospod stotnik, kateri vsak dan takó zamišljen in dolgočasno stopa mimo naše hiše! . . .

»To je,« rekla sem, kakor bi bila dejala Blagota, in razsrdila sem se še huje.

Čez tri ali štiri dni pa je prišla Blagota; obraz jej je bil nabran v skrivnostne gube, iz katerih je gledala neka samosvest, in precej sem uganila, da je kaj poizvedela o tujcu na nasprotnem oknu. Slikar da je, rekla je zaničljivo, ali ne tak, ki slika božje podobe, tak bi bil še kaj vreden, nego dan za dnevom hodi po gorah in prinaša s seboj neke čudne slikarije (Blagota rabila je drug, krepkejši izraz), na katerih ni videti drugega, nego stare, pol razsute hiše, nekaj dreves in sinje nebo.

»Pač vredno,« pristavila je zaničljivo, »da za takimi stvarmi lazi po hribih! Stare hiše, drevesa, nebó, kakor da bi nič drugega ne bilo na svetu. To mora biti jako dolgočasen in priprost človek. Da se mu le ljubi! Jaz ga ne maram.«

Molčala sem na te besede, ali tujec si je pridobil mahoma moje spoštovanje. Slikar torej, umetnik. Tak seveda ni, ča bi hodil s temi dolgočasnimi ljudmi, kakor je sodnik, Peter Osat, tisti Vojteh Suša in kar je še teh gospodov. Nekako plašno gledala sem zvečer na okno, kjer je zopet slonel tujec, in čudno mi je bilo pri srcu. »Tak umetnik je izvoljenec božji,« dejala sem na tihem, »in vreden zanimanja. Jako radovedna sem nanj.«

Ali še bolj radovedna sem bila nanj radi neumljivega vedenja tete Ivane. Še bolj tiha je bila kot sicer in često sem videla, kako je vsa zamišljena gledala na nasprotno hišo in potem kakor sanja v daljavo. Celó vzdihnila je časih, — čemú? Radi tujca? Ali ga je že videla poprej, ali ga je poznala?

Niti danes ne vem, kaj mi je branilo poupraševati jo po uzroku njene zamišljenosti. Često so bile mi besede in prašanja na ustnih, ali ko sem jo videla tako zamišljeno, tako zatopljeno, nisem je mogla ničesar uprašati. Ali jezila sem se na tujca in od jeze jokala . . .

In nekega dne zagledala sem ga, kakó je stopil iz nasprotne hiše ter stopal naravnost v — našo hišo. Plašno obrnila sem se od okna ter hitela k teti Ivani. Ravno kar slonela je zopet tako zamišljena v svojem naslanjaču in polu izgotovljeno ročno deló ležalo je mirno v njenem naročju.

»On gré!« uskliknila sem tiho, malone boječe.

Stresnila se je pri mojih besedah in srepó uprla svoje okó na me, potem pa si je pogladila nagubano čelo.

»On? Kdo gré?« dejala je ostrmela. »Nu on, tujec iz nasprotne hiše,« hitela sem z odgovorom, »in k nam gré, teta Ivana, v našo hišo —«

»Bodi pametna, Olga, kaj hoče tujec pri nas?« Glas njen se je lehkotno tresel pri teh besedah. Hipno je ustala.

»Pri nas nima ničesar iskati,« dejala je trdo, kakor je nisem slišala še nikoli, in njeno oko je gorelo, »tudi mislim, da ne gré k nam. Motila si se, Olga,« pristavila je mirneje.

Ustovivša Blagota zabranila mi je odgovor. V roki je držala elegantno karto ter dejala, da oni gospod, tisti slikar čaka pred durmi. Če ga hoče pustiti v sobo, uprašala je zaničljivo.

Teta Ivana pogladila si je zopet čelo ter molčala za trenotje.

»Naj ustopi gospod,« ukazala je naposled, ali okrog usten legel jej je čuden izraz. Premagati sem skušala svojo radovednost, ali kaj — nehoté ozrla sem se po imenu na oni karti!

»Ivan Boján,« čitala sem poluglasno. Hm, lepo imé, vsekakor lepše nego Peter Osat, Tilen Volk ali Vojteh Suša! In prav je to, da je prišel, bode vsaj videla teta Ivana, da se nisem motila . . .

Ali teta Ivana, Ivan Boján! Ne vem, kaj sem prav za prav mislila v tem hipu, toda jako čudno se mi je zdelo, da imata obá jedno in isto krstno imé. Oh, bila sem pač zopet jedenkrat prav priprosta v tem trenotju! —

Še bi bila razpletala nadalje priproste svoje misli, da ni v tem hipu ustopil gospod Ivan Boján. Radovedno sem pogledala nanj, da si ga ogledam od blizu. Bil je zares jako lep. Visoko čelo je imel, temnorujave, malone črne lasé, gosto temno brado in velike, duhovite oči. Rasel je bil visoko, opravljen priprosto, a izbrano. S kratka: lep je bil in tak, kakor sem si vselej mislila umetnika! Kar obvisel je moj pogled na njem.

Ivan Boján priklonil se je na lahko in teta Ivana ponudila mu je sedež.

»S čim vam morem služiti, gospod Boján?« uprašala je uljudno, a takó hladno, da so me kar jezile njene besede. Teta Ivana, ki je sicer toli prijazna z vsakomur, bila je takó hladna z Bojánom, ki jej gotovo ni nikoli storil nič žalega, katerega vidi prvič v svojem življenju in morda nikoli več pozneje . . . To zares ni bilo lepó od tete Ivane!

Ozrl se je na me z uprašajočim pogledom, in teta Ivana pristavila je brž:

»To je moja netjakinja Olga.«

Sedaj priklonil se je Ivan Boján meni in vsa rudeca odzdravila sem mu na lahko z glavó. Samó jeden hip uprl je v mene bistri pogled in zdelo se mi je, kakor bi me zaskel v srcé njegov pogled. Bala, resnično bala sem se tega očesa!

»Jaz sem pred kratkim pregledoval listine pokojnega svojega očeta,« pričel je Ivan Boján s prijetnim, polnozvenečim, ali hladnim glasom, »in dobil zavitek z naslovom: »Gospodični Ivani Dolesovi v Hrastju.« Pred kratkim naselil sem se tu v Hrastju, ali radi raznih poslov in radi tega, ker ne zahajam v družino, nisem utegnil poizvedovati po gospodični, katere imé sem čital na zavitku, dasi bi bila to moja dolžnost. Včeraj se le povedal mi je gospod Peter Osat, da je gospodična Dolesova moja bližnja sosedka, in zato sem danes toliko prost, da vam izročim omenjeni zavitek. Če že nekoliko pozno, oprostite!«

»Kakó hladno je govoril vse to, kakor da bi sklepal kako trgovino, ali vendar, kako prijetno so zvenele besede njegove! Poslušala bi ga bila ves dan, ko bi bil hotel govoriti. Samó to mi ni bilo po volji, da se je radi tete Ivane obrnil do tistega pustega Petra Osata, kakor da bi mu nihče drugi ne bil mogel povedati kaj. In kakšen zavitek jej je prinesel? Od kod je njegov oče poznal teto Ivano? A kakó bi bila jaz vedela to? Teta Ivana ni z menoj nikoli govorila o svoji mladosti; skrbno, dá, boječe izogibala se je vsem dotičnim uprašanjem.

Toliko da nisem v svojih mislih preslišala, kar je odgovorila teta Ivana; uzdramil me je le njen hladni, trdi glas.

»Zahvaljujem vas, gospod Boján, za vašo prijaznost in vaš trud,« dejala je in uzela zavitek. Jeden hip zrla je na tiste besede, katere so bile zapisane na njem, megleno, malone mračno, ali le jeden hip. Ko je potem nadaljevala svoj govor, zrla je zopet hladno kakor poprej.

»Vaš oče, gospod Boján, bil je časih moj dober prijatelj,« rekla je počasi, »ali pozneje ga nisem videla več. Da je umrl, to mi je jako žal. In tudi vas morala je ta izguba močno zadeti?« pristavila je z mehkim naglasom.

»Tudi mene? Vsekakor,« pritrnil je Ivan Boján, »in tem bolj, ker tedaj nisem bil domá. Vest o njegovi smrti došla mi je v malo mesto italijansko — prepozno! Ko sem se vrnil, takrat so ga že pokopali.«

Sklonil je glavo. Ubogi mož, kakó se mi je smilil! Zdaj stojí sam na svetu, nikogar nima, da bi ž njim čutil nesrečo in ga tolažil! To mora pač hudo biti . . .

Nastal je molk. Teta Ivana zrla je zamišljeno pred sé na zavitek, kateri je še vedno držala v roki, on pa si je z rokó gladil visoko čelo. Jaz se nisem upala govoriti.

»In vaša — vaša gospá mati?« uprašala je teta Ivana naposled tiho.

Bridek nasmeh pokazal se mu je na obrazu.

»Mrtva,« dejal je, »že pred desetimi leti. Sedaj sem sam, čisto sam.«

Zopet je zrla teta Ivana na svoj zavitek. Ko je uzpogledala, menila sem, da je bilo njeno okó nekoliko prijazneje.

»Pomilujem vas, gospod Boján,« odvrnila je odkritosrčno, prijazno, »ali takim ranam ni zdravila. Čas jedino jih zaceli, če tudi še le po mnogih letih.«

»Malone osupel jo je pogledal in vendar povedala je nekaj tako navadnega, kar se sliši vsak dan. Ali ga je osupnil tisti njen mehki glas, zvencé takó otožno v svoji meh koti? Ali tisti bridki izraz, kateri je kazalo njeno lice in kateri je osupnil celo mene?«

»Gotovo,« reče s poudarkom, »dasi po mnogih letih. Vender, to so žalostni spomini in bojim se, da vas dolgočasim ž njimi.«

Moj Bog, od kod sem zdajci dobila pogum? »Nikakor!« dejala sem hitro namesto tete Ivane, ali žarna rudečica oblila me je, ko sem izpregovorila to besedo. Saj je bila prva v vsem razgovoru in jaz nisem imela pravice odgovarjati namesto tete Ivane!

Obrnil se je k meni in čuden nasmeh igral mu je na ustnih.

»Veseli me, da se takó zanimate za me,« dejal je potem resno, takó resno, da sem kar strepetala, »ali bojím se, da so ti spomini prežalostni za vašo mladost. Vender, gospodična, hvaležen sem vam za vaše zanimanje.«

Vizadregi igrala sem se s koncem miznega prta. Za ves svet ne bi bila pogledala v tisto njegovo globoko oko, ki je bilo tako čudno uprto na me!

»Vi ostanete sedaj v Hrastju, gospod Boján?« uprašala je teta Ivana ter s tem govor zasukala na drug predmet. Počasi obrnil se je k njej.

»Ostanem, vsaj začasno,« glasil se je njegov odgovor; »tukajšnja okolica ponuja mi toliko zanimljivih partij, da jako rad ostanem v Hrastju. In vrhu tega izgotoviti imam nekaj naročil svojih prijateljev iz glavnega mesta; opravila dosti za jeden, dva meseca.«

Jeden, dva meseca, to ni dolgo. In potem otide in zopet ne bo nihče stanoval v nasprotni hiši in dolgočas mi bo. Prav razsrdila sem se pri njegovih besedah.

»Jeden, dva meseca, to ni dolgo,« použela je teta Ivana. »Se vé, če ste naposled porabili za svoje slike vse snovi, katere vam podaja okolica, potem resnično ne vem, kaj bi vas moglo zanimati in zadržavati v Hrastju. Tu živimo mirno, toliko dane premirno, gospod Boján.«

Zmigal je z ramo.

»Vem,« odgovoril je potem, »ali drugega nisem pričakoval. Kraj je lep, za družčino pa se ne brigam mnogo. Le kolikor je neobhodno potrebno. Gospod Peter Osat je jedini, s katerim sem se seznanil nekoliko bliže, in še na tega naletel sem slučajno, vračajoč se sinoči z gor.«

Dobro so mi déle té besede. Zvedela sem vsaj, da ni iskal tistega pustega Petra Osata, katerega takó sovražim. In Peter Osat, siten kakor je, pridružil se mu je najbrže in ga nadlegoval s praznim in nadležnim svojim govoričenjem. Oh, kakó pač sovražim tega človeka! —

»Vas, gospodična,« nadaljeval je Ivan Boján k meni obrnen, »nikakor ni mogel prehvaliti gospod Peter Osat. Da izborna igrate klavir, dejal je. Nu, kolikor sem vas jaz čul, ne morem mu oporekati. Se vé, dosti prilike nimam in naposled tudi ne vem, ali vam je kaj do moje hvale ali graje.«

Odgovorila sem nekaj prav vsakdanjega, ali uzpogledala nisem. Nisem mogla! Pogled njegov čutila sem na svojem obrazu in doli do srca mi je šinil. Povšeči pa so mi bile njegove besede in dobro so mi dele. Torej me je venderle poslušal, kadar sem igrala, dasi je slonel tako malomarno, tako ledeno na svojem oknu. In jaz sem se že tolikrat jezila, da se ne zanima za nobeno stvar. Sama na se bila sem jezna v tem trenutju.

On je morda uganil moje misli, kajti čuden nasmeh igral mu je na ustnih, ko sem bliskovito pogledala nanj. Potem pa je nadaljeval resno, malone otožno:

»Jaz sem skoro pozabil na to umetnost. Svojega klavirja nisem se dotaknil že leta in leta; zapuščen in miren stoji v domači moji hiši. Se vé, to prinaša moje, rekel bi skoro, pastirsko življenje. Iz kraja v kraj, kamor me popelje cesta, takó je. Treba bo zares navaditi se skoro mirnega, stalnega življenja.«

»Vi pač ne mislite po svojem odhodu iz Hrastja naseliti se na svojem domu?« uprašala je teta Ivana in

zamisljeno zna na njegov obraz. »Morda celo odreči se svoji umetnosti? To bi bila škoda.«  
 »Škoda?« dejal je in zmigal z ramō. »Zakaj? Velik umetnik nisem; svet ne bo žaloval po meni. Morda bi mu na drug način več koristil. In naposled, gospodarstvo tudi tirja nadziranje, oskrbniki so pa, kakor veste, nezanesljivi. Morda se bom še nekaj let potikal po svetu, ker me ravno veseli, a naposled obtičal bom na svojem domu in vihrastega umetnika zamenil s pametnim, previdnim gospodarjem.«

Kakō je govorit to! Kar jezilo me je. Moj Bog, ali je lepše življenje na svetu nego umetnikovo? Prostiti dovolj, slave obilo, povsodi ga častē, ali gospodar, tak pameten, previden gospodar! To je grozno!

Nehotē zmajala sem z glavō. Ni me videl. Uzdignil se je že sē svojega sedeža in tudi teta Ivana je ustala.

»Zahvaljujem vas še jedenkrat za trud, gospod Bojān,« dela je z lehkō tresočim glasom in mu podala rokō, »veselilo me bode, ako v zavitku najdem nekoliko spominov na vašega gospoda očeta. Bil mi je, kakor rečeno, dober prijatelj in saj veste, kakō se čislā prijateljeva zapuščina. Torej hvala za vašo pozornost.«

Stal je že pri vratih. Lehno se je priklonil teti Ivani in meni, potem pa odšel. Za nekaj trenutij videla sem, kakō je stopal v nasprotno hišo.

Ali jaz sem bila srdita, srdita na — teto Ivano! Zakaj mu ni rekla, da naj naju še kedaj obiše, zakaj ga je pustila iti takō? Kakō mi je bilo dolgčas po njegovem odhodu, kar nič se mi ni ljubilo! Teta Ivana pa je zaprla zavitek v svojo omaro in rekla z malomarnim glasom:

»Nič napačen gospod ta Bojān.«

»Nič napačen,« dejala sem na kratko in tudi za ves svet ne bi rekla kaj več. Kaj mi je bilo to, da me je teta Ivana pogledala tako strmeče? Kaj pravim, bilo mi je to v tem trenutju? Saj sem bila takō srdita! In potem sem šla in ves dan me ni bilo iz sobe. Da me glava boli, dejala sem uporno. Ali bolela me ni! —

\* \* \*

Tisti večer pa nisem mogla spati. Štela sem od jedne dalje, domišljala si, da padajo s stropa rožice na me, ali vse ni nič pomagalo. Razgreta domišljija kazala mi je časih Ivana Bojāna, časih Petra Osata, časih Vojteha Sušo, Tilna Volka in jaz si nisem mogla pomagati. Moj Bog, kakō mi je bilo hudo, ker nisem mogla spati!

Vrata v tetino sobo bila so le priprta in svetel žarek padal je v mojo sobo ter trepetal po tleh. Torej tudi teta Ivana še bedi, ona, ki navadno ne ostaje čez deseto uro! In ravno poprej bila je najst ...

Vse tiho po sobi, samō nihalo pri uri premika se enakomerno. Morda je teta Ivana zaspala in pozabila luč ugasiti? Ni mi dala vest, morala sem ustati.

Na lahko približam se vratom in ravno tako na lahko jih odprem. Ali videla sem, da teta Ivana ne spi. Pri mizi je sedela sē sklonjeno glavō, pred njo pa so ležala različna pisma in pokrivala vso mizo. Luč gorela je že slabo, pojemala je že, ali teta Ivana sedela je še vedno nepremično in solze so jej kapljale po bledem licu. —

Stopila sem tiho bliže in položila jej rokō na ramo.

Zganila se je in uzpogledala plašno: »Jaz pa sem tedaj videla v njenih očeh svetle solze in videla smrtno bled obraz.«  
 »Teta, ljuba teta Ivana,« zaihtela sem na glas, »kaj vam je, kaj jočete?«

In goreče poljubljala sem jo na čelo. Ona skušala je nasmehljati se in z robcem otrnila si je solze iz oči.

»Nič, nič,« odgovorila je hitro in se lahko izvila iz moje objetje. »Nespametno dete, zakaj ne spiš; jednajst je že ura. Pojdi spat, Olga; glej, luč že pojema.«

»Ali kaj vam je, teta Ivana?« ponovila sem jaz in jej škrbno zrla v obraz. »Dokler mi ne poveš, ne grem, ne morem spati. O ljuba, zlata teta, povejte, kaj vam je, zakaj ste jokali?«

Srepo me je zrla.

»Pozneje, pozneje,« rekla je naglo in ustala. Pri tem obvisel je njen pogled na razganeh pismih in urno spravila jih je na eden kup. Jaz pa sem hipno spoznala, da je jokala radi pisem!

»In ta pisma?« rekla sem. »Je li, radi njih ste jokali? O, dajte jih sēm, da jih uničim. Lepo vas prosim, teta Ivana!«

Že sem stegnila rokō po tistih listih, ali teta Ivana prijela jih je krčevito.

»To ne grē,« pouzela je resno, »tega ne smeš, Olga. In zdaj te prosim še jedenkrat, pojdi spat! Jaz sem tudi takō trudna, takō zelo trudna!«

Laskaje sem se jej privila in tiho jokala.

»In zakaj ne, zakaj jih ne smem uničiti, ako so takō žalostna? Zakaj jih čitate, ako so tako žalostna? Jaz kaj takega ne morem čitati. O dajte jih sēm, tā žalostna pisma!«

Zrla me je razmišljeno.

»Žalostna pisma, praviš? Dā, žalostna so, ali vse, kar je žalostno, ne more se, ne smē uničiti. Ta pisma so moji sveti spomini.«

Izpustila sem jo.

»Takō?« uprašala sem presenečena. »In to so tista pisma, katera je prinesel danes gospod Ivan Bojān?«

Prikimala je z glavō.

»Tista pisma.«

»Ali to je zelō neuljudno od gospoda Bojāna,« uzkliknila sem srdito, »da vam nosi taka pisma. Zakaj jih ni obdržal sam za se, zakaj jih ni vrgel v ogenj?«

»Tega ne razumeš, Olga,« rekla je teta Ivana, »tā pisma so moja in on mi jih je moral izročiti. Ali zdaj dovolj o tem. Pojdi, Olga, pojdi in — lahko noč!«

Kakō presrčno sem jo tedaj poljubila in kalō iskreno. Pa saj je bila takō žalostna, ljuba moja teta Ivana!

»In to mi obečate, da ne boste več čitali nocoj?« rekla sem proseče.

»Obetam, dete.«

»In da jih ne boste čitali nikoli več?«

Namesto odgovora zaprla je pisma v svojo omaro in dela s tožnim smehom: »Lahko noč, Olga!« Potem pa me je z lahno silo tirala do vrat.

»In nikoli več jih ne boste čitali?« uprašala sem trdovratno že med durmi.

»Ne vem,« odgovorila je teta Ivana in s tem odgovorom sem morala biti zadovoljna. Ali nesrečna sem bila in srdita neprimerno; nesrečna radi tete Ivane, srdita radi tistega Ivana Bojána, ki onih pisem ni obdržal sam

za se. Zakaj jih ni uničil? In kaj je pisano v njih, da so takó žalostna? — —

Oh, prav gotovo, to je bil prvi nesrečni dan v mojem življenju!

(Dalje prihodujíc.)

## Hrvaški spomini.

Spisal J. Trdina.

(Dalje.)

V vseh narodih so si nazori kmetiški jako podobni, kar ni čudo, kajti životari trpin orátar malone povsod v istih nadah, v istem strahu, pod pritiskom istih naravnih moči in koder je vladalo fevdalstvo, tudi istih društvenih razmér. O kajkavskih kmetih morem povedati le posamezne prigodke, katere sem doživel med njimi, in razne opomnje, mnenja in domišljaje, katere sem slišal iz ust njihovih teh 14 let, ko sem prebival v domovini njihovi. Trud svoj si bom kolikor toliko olajšal, ako se postavim na negativno stališče. Prej nego pozitivna svojstva hrvaških seljakov naznanil bom rojakom svojim navade in razvade, katerih nisem našel na Hrvaškem, ki so se pa marsikje prehobotno razvile in raztrosile po naši Sloveniji. Po trojedni kraljevini popotoval sem mnogokrat z večine peš. Prekorakal sem to zemljo po različnih cestah, potih in stezah od morja do Drave, od mejnih Gorjancev do slavonskega pogorja. Blodil in hodil sem po gluhih samotah in po ljudnatih vaseh, ali nikdar in nikjer ni mi se pripetilo, da bi me bil prosti narod grdogledil, žalil z zbudljivimi zabavljicami in surovimi psovkami in grozil mi se s pestmi, kamenjem in batinami. Na Kranjskem ni mi se godilo tako dobro. O gorenjski robotosti bom molčal. Izkusil jo je že marsikateri popotnik in tudi pred c. sodišči morali so se že dostikrat zagovarjati tamošnji negodniki in rogovileži. Dolenjci slovè za dokaj bolj prijazne in pohlevne. Ta glas mi je potrditi, ali tudi med njimi nameril sem se dosti potov na grdo surovost. Ljudje pozdravljali so me kdaj v obraz prav sladko in skoro presrečno; ko so me imeli za hrbtom, pa so mi se jeli hudobno smijati in rogati. Jedenkrat sem videl, ozrši se, da so mi kazali odrasli fantje fige in jezike! Mladi romarji, ki so šli izpod Grada, zadržali so se nad mano: Prokleti škric, ali ne boš tekel? Začeli so iskati kamenja. Da so ga našli, metali bi ga bili brez dvojbe za mano. V prečinski župniji preganjali so pastirji bolj po gosposki oblečeno Topličanko pol ure daleč z nesramnim kričem in krepelci. Ko sem jih pokaral, odrezali so se mi: Vi nimate nikake pravice grajati nas, ker nam ne režete kruha. V Novem mestu so se kmetiški paglavci topli in kepali okoli kapiteljske cerkve. Od vseh strani letel je sneg v cerkvene stene in vrata. Komaj sem jim jel očitati to nespodobnost, zбоgali so se med sabo in začeli zložno kepati mene! Na Hrvaškem poupraševal bi človek zaman po vzgledih takove sramotne samopašnosti. Pozdravljali so me na potu povsod jednako priljudno možje, žene, starci, mladeniči, otroci in celó pastirji. V krèmah so se domačini in pivci preljubeznjivo pomenkovali z mano ali pa me puščali brez ogovorov spoštljivo na miru. Nikoli me niso nadlegovali s trapasto in nesramno radovednostjo, da bi jim povedal,

kdo sem, čemu kolovratim po svetu, koliko denarja nosim s sabo in kakove prihodke imam na leto. Kranjci pa so hoteli zvedeti marsikje ne le te, ampak še mnoge druge take reči in skrivnosti, ki jim niso bile čisto nič mari. Slovenci se zaletavajo v človeka najrajši, kadar so pijani. Hrvat ostane z večine pohleven in miren tudi če je vinski. Sploh pa sem srečeval v trojedni kraljevini veliko manj pijancev nego v svoji domovini. Navlečejo se ga tamo skoro le ob nedeljah, zlasti o proščenju ali pa ob kaki posebni priliki, na pr. na sejmeh. Pri nas pa razsajajo vinski bratci dostikrat brez razločka, naj bo petek ali svetek. V Novem mestu je ponedeljek tržni dan. Mnogi gredo v mesto brez nujnih opravkov, samo zaradi pijače in družčine. Večkrat naštel sem v jedni uri po petdeset takih, ki so se vračali domov popolnoma pijani. Na Hrvaškem stoje ob delavnikih krème prazne. S prijateljem Valjavcem srkala sva ga marsikako sredo in soboto popoldne v medmurskem Nedeljišču, ali sedela sva v gostilnici menda vselej sama. Z majorjem Strohuberjem pila sva ga med tednom tu pa tamo po vsem varaždinskem obližju in oba sva se silno čudila, da ni bilo nikjer nič kmetiških pivcev. Našla jih nisva nikoli niti v judovski beznici, dasi se sploh misli, da zapravljajo pri Judih lahkomiselni seljaki vsak dan bodočo svojo žetev in berbo. V Biškupcu sedel je z nama v župnikovi gostilnici kdaj kak varaždinski gospod, kmeta pa nisva videla nikdar nobenega. Isto tako potrdil mi je v ti vasi kmetiški krèmar, da hodijo prosti ljudje k njemu samo ob nedeljah in praznikih. Jednako treznost zapazil sem v Lupočlavi, Ivaniću, Dugem selu i. t. d. Krème bile so po teh krajih takrat jako redke in še te niso imele ob delavnikih nič gostov. Tod nisem se nameril skoro nikdar na kakega pijanega človeka, niti o blagdanih. Krèmarili so na Hrvaškem ali domačini ali Judje ali pa slovenski zakupniki. Kajkavski Hrvati in Judje niso me prekanili nikoli ne za krajcar, rojaki pa so me večkrat nekoliko oplahali. Postregli so mi res da bolje od drugih, ali za ta trud jemali so si povračilo. Računili so mi kdaj precej več nego znanim pivcem in med drobižem, ki so mi ga dali iz goldinarja, dobil sem do malega vselej kak stolčen ali napačen denar, ki ga nisem mogel potem zvesti. Na zapadnem Hrvaškem popotovalo se je tako brezskrbno in varno kakor po Sloveniji. Nikjer nisem čul, da bi bili zaskočili koga razbojniki. Hrvaške Cigane sem spoznal, da so dosti menj nadležni nego njih kranjski in štajarski sorodniki. Uzrok je gotovo ta, da si služijo kruh tudi z delom in ne le s tatvino, sleparstvom in beraštvom, kakor na pr. zloglasni dolenski Brajdiči in Jurkoviči. Tudi hrvaški psi ponašali so se proti meni povsod mirno in pristojno. V domovini bilo mi se je boriti jako pogostoma

z zlobnimi grajskimi, župniškimi in ciganskimi cucki. Kmetiški niso bili baš tako divji in grizljivi, ali tudi nad njimi moral sem marsikdaj vihtiti palico. Lajali so za mano skoro v vsaki vasi, dostikrat spremljevalo me je pasje krdelo do zadnje hiše. Na Hrvaškem nahajalo se je teh živali na kmetih desetkrat menj nego na Kranjskem. Tudi to mi je omeniti in pohvaliti, da v trojedni kraljevini nisem videl nič postopačev, ki bi bili pohajkovali in se klatárilí delavne dni brez posla. Na Slovenskem dobi se takih lenuhov dovolj po mestih in na deželi. Te in še mnoge druge opazke in izkušnje so me uverile, da morajo biti kajkavski kmetje pošteni, zmereni, priden in trudoljuben rod, ki se dobrovolji in to jako pametno samo takrat, ko mu zabranjuje delo cerkvena zapoved.

V zapadni polovici avstrijskega cesarstva je že pred tridesetimi leti vse mrgolelo potrebnih in nepotrebnih beračev. Po leti so se nekamo poskrili, po zimi pa so jih celi roji pritiskali v hiše. Bil je pregovor, da podajejo jeden drugemu kljuko. Hrvaško deželo našel sem za čudo prosto te nadleže in nadloge. V Varaždinu me ni prosil noben človek kakega darú. Ravnatelja našega so bili obstopili jednoč razdrapani, postarni možakarji in mu potožili bedo svojo, da bi dobili kaj miloščine. Ali ti ljudje niso bili domačini, nego mažarski romarji, ki so šli v Bistrico na božjo pot. Na cesti, ki gre na Štajarsko, pomaljali sta proti meni roke dve beračici, katerih razodeval je jezik, da sta Slovenki. Ko sem počival pred Biškupcem pod starim drevesom na klopi, približal mi se je bolehen invalid ter me prelepo pozdravil in uprašal, če mi sme povedati, kako je izgubil desno nogo. Ubožec se je sramoval, da bi me prosil pomoči kar naravnost! Tako priljudnega in simpatičnega berača nisem videl nikoli v svoji domovini. Ta usmiljenja vredni invalid je bil pa tudi jedini hrvaški prosjak, ki mi se je prikazal v varaždinski županiji. Tudi Lupoglava in bližnje vasi niso imele ni jednega zastopnika te skrajne človeške revščine. Na potu proti kloštru Ivaniću prijel me je neki capin precej osorno, naj mu podarim nekoliko krajcarjev, ali ta vlačugar ni bil kajkavski rojak. Pritepel se je med civilne Hrvate iz štokavske granice. Da na Hrvaškem ni bilo skoro nič beračev, zdelo mi se je prečudno in nedoumno že zato, ker so mi pravili premnogi, vere dostojni gospodje o neizrečenem siromaštvu, v kojem životari kmetiško ljudstvo. Iz tega sem pouzel in menda po pravici, da naudaje in hrabri Hrvate prekrasen ponos, da rajši stradajo, nego nadlegujejo ljudi za milodare ali pa da skrbe za reveže svoje blagodušni župljani sami, ne dajoč jim hoditi od hiše do hiše. Dogajalo se je najbrž to in óno, oboje dokazuje plemeniti značaj hrvaškega naroda. Okoli l. 1860. jeli so se berači tudi v trojedni kraljevini strahotno zarejati in množiti. Ta žalostna prikazen pada najbolj na kosmato vest Bahove vladavine, ki je pospeševala z vsemi načini in sredstvi pavperizem in vrgla med proletarce celó večino svojih uradnikov. —

Slovinci se radi pobahajo, da se časti Bog pri nas veliko bolj nego v soseščini. Kdor se sam hvalí, govori malokdaj resnico. Tudi slovenska pobožnost je pogostoma le unanja in navidezna ali pa celo nikakova. Zlasti

moška mladina ponaša se v cerkvi često jako nespodobno. Ne misleč na službo božjo in nje pomèn, razgovarja se, smeje in ozira po lepih in nelepah obrazih drugega spola. Starci po leti dostikrat dremljejo ali pa molijo le z jezikom. Med pridigo se mnogi fantje umikajo iz cerkve, da se zunaj dobrovoljijo in šalijo. Nekateri mahnejo v bližnjo krčmo, drugi pa se za kakim zidom cvenkajo, partajo ali kvartajo. Če jih doleti po naključju kaka pridigarjeva beseda, začno ji se posmehovati in rogati. Nijedna teh nespodobnosti in grdob ne more se očitati kajkavskim Hrvatom. Molitev ne dohaja niti njim vselej iz srca, ali vsak opazovalec mi je do zdaj še potrdil, da se čast in služba božja v njih ne skruni nikoli z glasnim smehom in govorjenjem, z igrami, burkami, pijančevanjem in pohotnim namigovanjem. Za dobro znamenje njih verskega duha zmatram tudi to, da vsi, vpricho mene in kar jaz vem, niso zabavljali nikoli ne z najmanjšo besedo verskim naukom, cerkvenim obredom in zapovedim ali duhovništvu. Pojedine duhovne presojali so kdaj jako strogo in nemilo, ali stan sam po sebi zdel jim se je tako čestit, uzvišen in svet, da so mu se klanjali z najiskrenejšim spoštovanjem. Kranjce pa sem čul marsikdaj, da so napadali osorno nekoje dogme in obirali duhovščino na vso moč zaničljivo in sovražno. Sosebno Dolenjci kaj radi osmehujejo cerkvene služabnike in besede njihove. Ž njimi se kosajo pri vinu in žganju tudi ljubljanski okoličani, ali jih ne dosežajo. Te zabavljivosti nauzeli so se od brezverskih graščakov in drugih »razumnikov«. Kajkavskih kmetov ne prešinjajo in ne mučijo do zdaj še nikake verske dvojbe in sumnje. V mnogih čakavcih pa je pognal novošegni racijonalizem že precej globoke korenine. Seme prinesli so mu domov mornarji iz zapadne Evrope in severne Amerike. —

Hodil sem skoz brezbrojne hrvaške vasi, ali tiste grobne tišine, o kateri so mi kvasili rojaki, nisem našel v njih skoro nikjer. To pa je res, da nisem slišal toliko praznega hrupa, prepiranja, psovanja in zadiranja, kakor povsod po slovenskih selih. Prosti Hrvati so zastavni, miroljubni, ravnodušni in dobrosrčni ljudje, ki ne kriče nad družino in sosedi za vsako malenkost. S pravim veseljem gledal sem tudi otroke njihove. Igraje se vedli so se jako pametno. Nikoli nisem zapazil, da bi bili tako divje razsajali in se pretepali kakor naši. Gorenjci deco svojo prav pridno zmirjajo, sujejo in bijejo. Celó tujci smejo jim jo obunkati brez velike zamere. Dolenjci zagazijo često v nasprotno napako, da paglavcem svojim vse dovolijo in jih nič ne kaznujejo. Hrvati ne posnemajo ne teh ne ónih, drže se pregovora: v sredi v zlati skledi. Z otroki postopajo blago in ljubeznjivo, ali jim ne dajo potuhe. Nekoliko jih krote z resnim opominom. Največ pa pomaga to, da jih imajo, kar je moči, vedno pri sebi, da jim ne dajo iztikati po drugih hišah in klatiti se brez dela, koder in s komur jih je volja. Ta modri nadzor jih obvaruje, da se ne more razviti v njih takova samopašnost, nepokornost, jezičnost in požrešnost, s kakeršno se odlikujejo pogostoma dolenjski smrkovci ne baš na veliko čast nespametnim roditeljem.

(Dalje prihodnjič.)

## Iz naše vasi.

Spisal Janko Podgorec.

(Konec.)

Neko divno nedeljsko popoldne zbira se pred cerkovnijo poskočna mladost in mirna starost. Bosonoga in gologlava deca pogleduje z veliko nestrpnostjo v vežo

blizu cerkovnije in se pomenkujó jako živo in glasno. Na trhlo ograjo malega mostú naslonjena sta dva šibka mlaja. Svileni robci privezani drug k drugemu vežó z belim, višnjavim in ru-dečim papirjem okrašena mlaja.

Kar se pripodi po cesti gori trop kričečih otrok obojega spola in se ustavi pred cerkovnijo, ob stranh mostu in pred cerkvijo, ploskajoč z rokami in veselo kričeč: »Že gredo, že gredó.« — In res se prikaže na ovinku ceste čestita postava prvega selskega krojača Jarneja, ki je bil tudi občinski svetovalec in — načelnik vaškegodbe. Pod pazduho tiči mu kos lesa, na katerem se po natančnem preiskavanju spozna, da ima venderle nekoliko sličnosti s klarinetom. Za njim sopiha debelo človeče s potlačenim in na levo uho primaknenim klobukom, v zagoreli in obdrgneni kamižoli, v jirhastih hlačah — katere je za denašnjo slavnost nalašč novič pobarval s črnilom — in s čevlji z zavihali. Trobil je za silo na gozdni rog. Posestnika tega obširnega človeškega stvora nazivali so z ljubko besedico »Pavliček«. Prihodnji njegov življenjepisec pride gotovo z malim trudom — a še ta se mu ne bode poplašal — do izvora tega imena in ga dosledno nazival »Poličkom«. Hudomušneži klicali so ga začetkom tako, ker je lastnik tega imena često in zelo rad



Nikola Mašić: Bosenski ustaš.

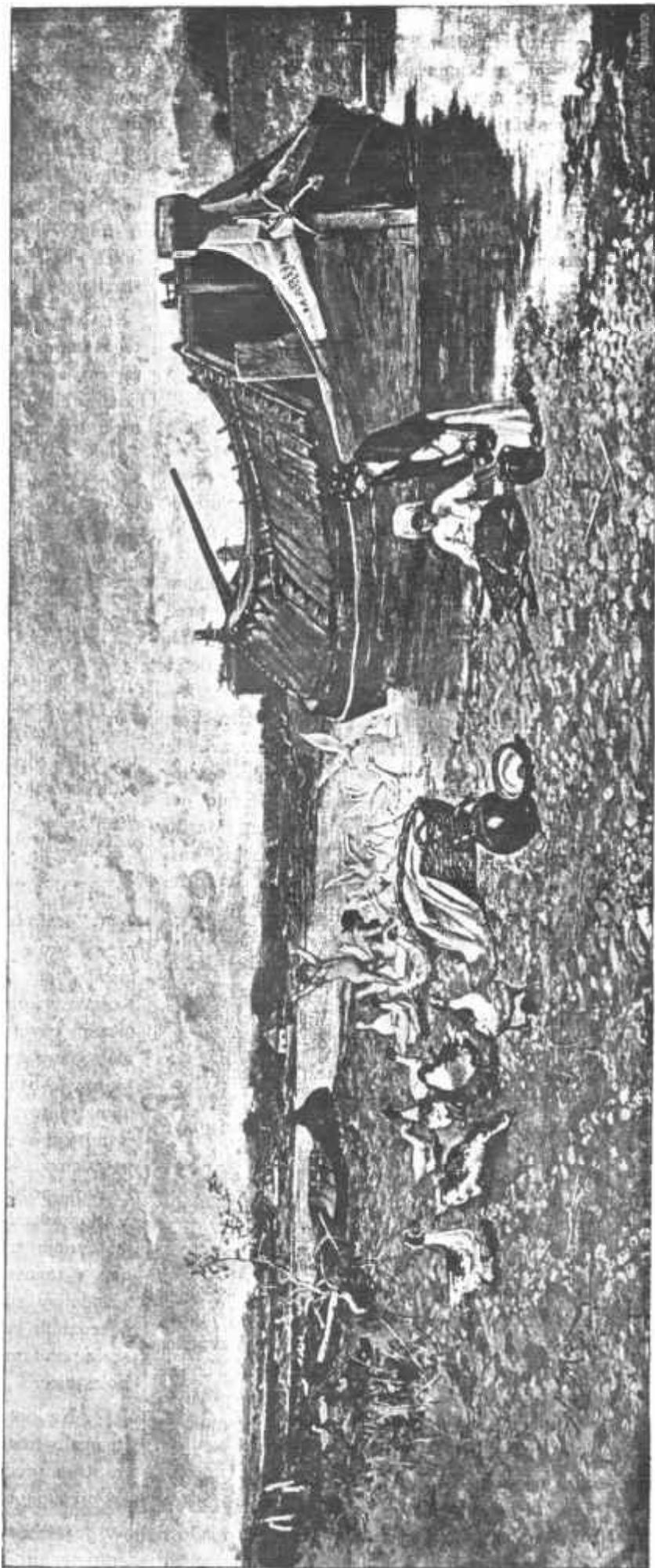
z zelenjem odičene cerkovnije. Resno zroči možaki, stoječi kraj cerkve, upirajo pomenljive poglede v trebušast in zeleno barvan zvonik župne cerkve, na kateri lijó solčni žarki, da vid iemlje. Fantje stoje na lesenem mostiču

dejanjski kazal, da mu je dobrotni Bog podaril gorečo ljubezen do polnega polička. A ker je sam trdil, da so njegovega očeta krstili na ime Pavel, prideval si je on, sin svojega očeta Pavla, nekak ponesrečen deminutiv

»Pavliček«. S to duhovito etimologijo svojega imena branil se je strastno največje v Blodnikovi gostilni. Po roko-delstvu bil je nezanesljiv varovalec pogostoma z večtedenskim prahom pokritega tronožca. Krpal je čevlje le tačas, kadar mu je voda v grlo tekla. Zraven tega postranskega posla prirasel mu je k srcu najbolje klarinet. Bil je godec z dušo in telesom, seveda minorum gentium. Na ženitovanjih bil je jako priljubljena oseba radi dobrih, dasi časih tudi robotih dovtipov. In res v naši župniji skoraj

Ni bilo godú, svatovščéne, semnjá,  
Da tje bi ne bili vabili gá.

Kadar so ga pa le hoté ali nehoté prezrli, tačas razjaril se je na vse sile in pripovedoval vaščanom v svoji jezi pri Blodniku, kako je še pri očetu Radeckem bil poznat in obče čislán trobec. »Tačas so ljudje kaj razuméli,« rekel je navadno ob takih slučajih, »in celi oddelki armade korakali so po taktih moje trobente. A ti cepidlačarji v naši vaši nimajo ušes za dobro godbo. Kdo pa zna kaj? Je li vam Planinčev Toma po godu, ki píli na gosli, kakor bi kolesa zaviral; morete li kot ljudje z zdravim razumom in s tankimi ušesi poslušati, kako Božičev Janče nateguje meh, da se takoj vreme menja. Ej, pojte, pojte, še iskali bodete Pavlička.« — Po teh litanijah izpil je navadno ostanek v kozarcu in nesel svojo globoko užaljenost zakopat domú v svíslí mej dehtéčo senó. — Zraven Pavlička na desni klipsa v osebi občinskega pisarja Martina poosebljena dolgonožnost, suhost in medlost. Ubogi Martin bil je radi teh lastnosti — brez atributa — v zasméh razposajeni mladini. Ko sta se nekoč s Pavličkom nekaj sporekla, pravil mu je Pavliček, da bode skušal, da pride Martin v kako koruzno njivo za strašilo vranam. Te laskave besede dale so povod jako čudnemu boju. Skoro pol košare polžev, ki sta jih popoldne nakopala za Blodnikovo sečjo, zmetala sta drug v drugega, in nedolžne žrtve njihove jeze vile so se v smrtnih bolečinah iz razbitih lupinj sredi ceste. Od tega dne gledala sta se vedno pisano. In tudi danes se je videlo, da Pavličku njegov сосед na desni ne ugaja posebno. Jezi ga najbolje to, da se Martin enkrat prestopi, Pavliček pa trikrat in vendar sta vedno vštric. Dolgo se veteran Pavliček premaguje in pogleduje občinskega pisarja od nog do glave. Slednjič mu je le preveč in mu z zapovedujočim gla-



Nikola Masić: Na savski obali.

som jako osorno reče: »Korakaj po vojaški!« »Ti boš meni pravil, kako naj hodim. Ti si tam nekje na Laškem drevje otresal in ranjence plenil, jaz, slišiš, jaz sem se pa učil pisanju in branju in . . . in . . . škoda da bi govoril. Ti ne znaš ničesar, čevljar si za smrtno uro, a jaz sem — poslušaj — jaz sem občinski pisar pa — mirna Bosna!« Tako se je razljučen Martin odrezal in zaprl sapo Pavličku, ki se je togotil in grizel otekle si ustnice. Mej tem prelaga si Martin z leve na desno ramen in naopak staro harmoniko, kateri je na tipkah znal ubirati strašanske akorde. — Zadnji član našega orkestra bil je na levi nogi čepavi krznar Tine, ki je korakajoč par korakov za sodrugi pehal velik, na štiri prste širokem jermenu viseč boben. Tine bil je skromna duša, ki se je redko prikazal v družini, malo govoril, kratko odgovarjal na uprašanja in radi tega, ker se on za druge ni veliko menil, ravnamo popolnoma opravičeno, da ga preziramo.

To je bil generalni štab, jedro in sodrga naše godbene garde, ki je prišla na današnjo slavnost polnoštevno pod osobnim vodstvom gospoda kapelnika, čegar slava pa žal ni presegala mej skromne naše vasice.

Ta garda danes en pleine parade, katere muzikalna izurjenost bi ne rušila zidovja mesta Jerihe, ustavi se pred cerkvnijo. Pavliček mahne nekolikokrat z rogom na levo in na desno, da se zvedava deca umakne za deset korakov na stran.

Tedaj pa smukne Samotarjeva gibčna postava skozi cerkvena vrata, dirjajoč po tamnih stopnicah v zvonik, in začne pritrkavati s sodrugi, ki so ga že željno očakovali. Jarnej opozori svoje gojence, nastavi klarinet na višnjave ustnice, Pavliček naredi isto z rogom, Martin nateguje harmoniko, Tine zbija po bobnu in po beli vasi odméva dovršena karikatura ne vem katere koračnice že. Skozi okrašena vrata cerkvnje pa stopa par zaročencev videzno ugloben v rajske glasove divnega kvarteta. Morda bi ljubka čitateljica rada znala, kak je bil danes ženin. O tej priliki bodi samo to omenjeno, da je bil tak kakor prej; in če še pristavim, da bi se bil Matevžek smel že pred dvajsetimi leti oženiti in še ne bi bil premlad, gotovo ne bode več uzbujal zanimanja nežni čitateljici. — Nevesta Mina, ki tako varno stopa kraj ponosnega ženina, je še brdka devotka. Bel venec vrh krasne glave oprijemlje se kaj lepo debelih tamnosvetlih kit. Rosne oči poveša sramežljivo k prašnim tlom, ne ozirajoč se ne na levo ne na desno. Ženske stikajo si glave šepetajoč: »Oh, kako je danes lepa,« in možaki: »Matevžek se pa danes postavlja.« Par pride na mostiček, kjer so fantje pot zagradi. Matevžek, ki je od nekedaj že vedel, kaj to pomenja, seže v žep in podeli enemu izmej fantov — dva križevca. Dobro se je obnesel. — V zvoniku pa Samotar tako neusmiljeno bije na »malega«, da se Pavliček zelo jezi, ker se s tem v prvi vrsti njegova in potem sodrugov njegovih muzikalna vednost tamni po nepotrebem.

Kakor v vsaki vasi, tako je bil tudi pri nas nekdo, ki je bil povsod, kjer ga ni bilo treba, in nikjer, kjer bi ga trebali. No ta »nekdo« bil je Samotar. V mladosti njegovi ubijali so mu štirje modri mojstri s privijanjem ušes, z leskovko, s postom in z vsemi sličnimi sredstvi

lepo znanost mizarstva v trdo glavo. S pomočjo omenjenih sredstev dobil je čez štiri dolga leta učno pismo in tačas je vso noč razgrajal po vasi in dvema prejšnjima mojstroma pobil okna. V ljubezni do poštenega mizarstva bil je — čast komur čast — dosleden do današnjega dne, ko mu je čas že pobelil mršave lase. Veliko bolj mu je prijalo topiče nabijati nego žeblje zabijati, tičem nastavljati nego omare popravljati, v zvoniku pritrkavati nego deske ostrgavati. Če so o sv. Rešnjem telesu ali o drugih slovesnostih postavljali mlaje, kričal je on najbolj: »oj, ruk! ruk!« in plesal okrog teško sopečih postavljalcev, a prijel ni niti količka.

V polni in okrašeni cerkvi vrši se svečani akt svetega zakona. Ženin in nevesta stojita pred odičenim altarjem, zvesto poslušajoč besede o svetem zakonu, ki jih jima priljubljeni gospod župnik polagajo na srce. Na altarju trepetajo blede luči in lagak veter privija drobne goreče jezičke na to in ono stran, a ne ugasne nobenega. Solnčni žarki lijó skozi visoka barvana okna in odsvitajo na pozlačenih svetih podobah. Kar se prikrade solnčen žarek, sipajoč svojo milobo skozi omreženo okno na blede nevestin obraz in izdá debele solze, lijoče iz milih oči po bledobnem obličju. Ali so to solzé veselja ali toge — to preiskavati v tem svetem trenutku bilo bi neumestno.

Gospod župnik povijó jima s štolo roki in pravko jima podelé slednji blagoslov, zastoka Kobalov Jaka, stoječ v koncu cerkve pri kropilnem kamenu tako bolestno: »Njegova je,« da bolestno in tožno izrečeni besedi obrneta vso pozornost navzočnega občinstva na Kobalovega Jaka. On pa naredi še velik križ čez ves obraz, uzdihne turobno: »Amen« in odide potrt iz cerkve.

Mrak že plega. Izza skalovitega Grintovca dvíga mesec svoje blede obličje, sipajoč tiho melanholijo po mirni dolini. »Ave Marija« je že davno odzvonilo. V Kobalovi koči stoji na črvivi gabrovi mizi prižgana oljenica in osvetljuje skromno pohištvo: dva stola, ki jako malo zaupljivosti uzbujata, okrog zelene peči opraskano klop, v kotu tamnorudeče barvano posteljo in pred stropnimi tramovi prašno polico. To je glavno pohištvo, ki jasno jamči za revščino, ki si je tudi tu ustanovila svojo podružnico. — Na postelji pa leži žena, bolestna žena. Znakovi približajoče se smrti polegajo jej na žolto obličje, Votlo pokašljevanje, globoki uzdihi in teška sapa greni jej zadnje trenutke življenja. Često zablisne mrklo nje oko v tajinstvenem sijaju, kakor slaboten plamenček, ki z zadnjimi silami zaplapola v plavetnem žaru. Spomini nekedanjih jasnejših dni porajajo znane podobe, dvigajoče se iz polutame in vrsteče se druga za drugo kraj postelje bolestnice.

Na klopi pri peči sedi Jaka, nepremično zroč v blede in upalo materino obličje. Tajna toga razjeda mu srce in strah pred bližajočo se nevarnostjo zrcali se mu po zagorelem obrazu.

»Mati,« izpregovori Jaka s trésočim se glasom, »če umrjete, prodam kočó in odidem daleč mej svet. V tem kraju mi ne bo možno več bivati.«

»Jaka,« odgovarja pretrgano na smrt bolna žena, »preden odidem v blaženo večnost, podaj mi še enkrat roko. Pojdi, kamor ti je drago, a kjerkoli bodeš hodil, imej vedno Boga pred očmi.« Zvunaj zabučí močan veter in skozi razpoke prihajajoča sapa hoče ugasniti slabotno plapolajočo oljenico. V viških okrog kočé stoječih dreves šumí veter tako tajinstveno, da se Jaku krčí srcé. Veter polega, bolestnica krčevito stiska sinovo rokó. Še enkrat završí okrog hišnih oglov in ne gane se potem niti najlahnejša sapica ne. Materina roka omahne, globok, a legak vzdih izvine se jej iz prsi in angelski nasmeš zaziblje se jej na modrih ustnicah . . .

Izza sinjega oblaka prikaže se mesec na prostornem tamnomodrem obnebjú, ki je nocoj urešeno s tisočnimi krstečimi se dijamanti.

Kakih petsto korakov od tega žalostnega prizorišča stoji Blodnikova gostilna. Okna nocoj neobično razsvetljena gledajo v divno noč. Kozarci žvenketajo, godba unema mlada srca in uzpodbujá lahkonogo mladino k plesu, vesela pesen izraža kipeče pevčevo srce. Zakaj pa tudi ne? Saj Matevžek slavi danes svoje ženitovanje, in dragi moji, to je velik praznik, katerega nima vsako leto v pratiki. — Polnolični Blodnik mane si veselja roki, da bode danes toliko iztržil: obe sobi sta polni in okrog pogrnenih, s skledami, krožniki in kozarci obloženih miz sedi lepo število vaščanov, ki pridno prazné čaše, sevé na zdravje ženina in neveste. Še celó gospod župnik so prišli in to hoče tudi nekaj reči. Stari Podoljščak samega veselja ne vé kaj početi: zdaj zavriska, kakor kak dvajsetleten vasovalec, zdaj zakroži kako poskočno pesen. Dobro rejena krčmarica ravno postavlja napolnjene steklenice na mizo, ko jo Podoljščak prime ne preveč rahlo okrog pasú govoreč: »Nič ne pomaga, plesati moraš z menoj. Ej, Martin, kaj dremlješ? Naredi tisto, saj veš. »V nedeljo jutro vstala bom. Hitro, hitro!« Tine udari nekolikokrat po bobnu za nekako introdukcijo in godci takoj uberó ono priljubljeno narodno popevko. In Podoljščak? No vse ga gleda in se čudi, da more tako hitro predstavljati svoje stare kosti. Mina zašepeta nekaj skrivnostnega v uho svoji slabši zakonski polovici in Matevžek veselo prikimuje. Blodniku prav nič ne razjeda ljubosumnost srca in smijoč se pravi sosedu: »Stavim, da bo ta ples z mojo Podoljščaka gotovo tako utrudil, kakor bi ves dan prekladal otépe. Ha! ha! moja starka je dobro rejena.« Ko se po končani polki oba spehana in utrujena usedeta kraj peči, odpró se vrata in v sobo se zakadí, kakor bi ga kdo pripodil, Kobalov Jaka. Vsi osupnó, ko vidé tako preplašenega in bledega. »Gospod župnik, Matevžek, mati so umrli,« izgovori s tresočim se glasom, zavrti se na peti in odide bliskoma. Kakor bi strela udarila mej svate, tako popari vse ta žalostna vest. V studenec njihovega veselja pal je kamen, skalil vse in godci sosebno imeli so malo upanja, da se to še nocoj izčisti. Gospod župnik se pripravljajo na odhod, Matevžek tudi hoče oditi, da stori svojo dolžnost. Pri odhodu obeča svoji nevesti, da se skoro povrne. Pavliček svojo nevoljo mrmrajoč izraža Martinu: »Stvar bila je v najlepšem tiru, da si kaj prislužimo, in ravno zdaj moralo je to priti. To mi ne ugaja posebno.«

Dva dni potem pokopavali so Jakovo mater. Pod nebom podili so se črni gosti oblaki, da niti jeden solnčen žarek ni seval na bedno zemljo. Iz župnega zvonika oglašá se turobno zvonjenje. Od Kobalove kočé pomika se po mali kolovozni poti proti pokopališču mrtvaški sprevod. Štirje črno oblečeni možje nesó pokojnice telesne ostanke k večnemu počitku. Za krsto stopa Jaka, pokrivajoč si obraz z višnjavo ruto. S pomilovanjem gleda malobrojno spremstvo nesrečnega Jaka, kateremu je globoka toga poplavlila dušo in srcé.

Po končanem pogrebu krene Jaka h gospodu župniku in položi pred gospoda nekaj denarja za svete maše v dušni blagor pokojne matere. »Gospod župnik, govori Jaka z ginenim glasom«, preden odhajam, zahvaljujem vas iz srca na vsem, kar ste moji pokojni materi — Bog jej daj dobro — storili dobrega za njene bolezni. Bog vam plati!«

»Kam pa misliš iti?« uprašajo skrbno gospod župnik,

»Gospod župnik, tu nimam več obstanka. Kam mislim oditi — debela solza kane mu pri teh besedah iz oči na blede lice — sam ne vé. Gospod župnik, svet je tako širen in prostoren — in dobri ljudje tudi še živé, pri katerih se dobi skorjica kruha.« — Po kratkem molku izpregovoré gospod župnik: »Kaj hočeš s kočó storiti?«

»Prodal sem jo že danes zjutraj. — Z Bogom, gospod župnik« in poljublja desnico priljubljenega duhovnega pastirja. Potem si pokrije obraz in glasno ihteč odhaja proti vratom. S pomilovanjem gleda sivi starček jokajočega Jaka, kateremu globoka žalost razjeda notranjost. Z dobrotvorno desnico otare si solzó, ki mu jo je privabila v oko Jakova turobnost. Do denšnjega dne ni mogel nikdo reči v naši vasi, da je videl Kobalovega Jaka, prelivajočega solze srčne žalosti.

Luči po hišah so že ugasle in po vsej vasi vlada sveti nočni mir. Le sem ter tja oglási se kak pes in s svojim žalostnim glasom moti tihoto. Nocojšnji večer stoji malo fantov na mostičku, pogovarjajoč se o pogrebu Jakove matere, o Jaki itd. K počitku se hočejo že napraviti, kar zapazé, da nekdo »za krajem« jako urno pot ubira proti mostičku. Neznanec nese nekaj pod pazduho. Ko pride bliže, spoznajo ga in vsi nakrat — kakor bi se bili poprej zmenili — pozdravé prišleca: »Dober večer, Jaka!«

»Bog daj, fantje. Nocoj se zadnjikrat vidimo. No, zadnjikrat ne; če mi bo le možno, pridem vsako leto na vseh svetnikov dan pogledat in pa molit na materin grob. Dragarjeva Mica zasadi precej jutri nekaj cvetic nanj.«

»Kaj pa culica pod tvojo pazduho pomenja?« upraša nekdo izmej fantov.

»Saj sem že omenil, da se nocoj zadnjikrat vidimo. Čez dva dni, če Bog dá, bodem že z Bolčevim Jarnejem skupaj v hrvaških gozdih in tam bova skupaj hraste podiralá. Pozno je že in treba je, da se podvizam v mesto do starega znanca Mohorčevega Toneta, ki služi za konjskega hlapca v gostilni »pri Slonu«. Pri njem počijem malo in jutri zjutraj odrinem naprej. Lahko noč, fantje!« Podavši si molčé rokó, hoče Jaka odkorakati, kar Samotar izpregovorí: »Jaka, preden odideš, zapojmo tisto

žalostno pesem, ki smo jo tolikokrat popevali: »Nocoj nocoj je jasna noč.« Res smo še le danes tvojo mater pokopali, a pomisli, da v cerkvi pri črnih mašah tudi pojó.« Jaka se dá pogovoriti in zapoje »naprej«:

»Nocoj nocoj je jasna noč,  
Čarobno luna sveti;  
Podati hočem se to noč  
Po daljnem širnem sveti.«

Petje potihne in po prazni cesti slišé se trde stopinje odhajajočega Jaka. Koncem vasi ozré se še enkrat na zvonik, v katerega bližini prebil je toliko in toliko srečnih ur. Bleda mesečina obliva nocoj z vsem čarom bagreno streho in izpod tamnomodrega neba zré toliko migljajočih lučic na upokojeno rojstveno vas njegovo. V sosednih vaseh čuje se pogosto ukanje lahkosrčnih vasovalcev.

Za tem večerom minolo je nekaj let in Jaka se le še ni pokazal v domači vasi. Delavci, prihajajoči na zimo iz hrvaških gozdov domu, pravijo, da je Jaka zelo priden in da si o svoji sedanjí varčnosti še denar naredi. Dragarjeva Mica, ki si tako rada privošči ob nedeljah po prvi maši pri Blodniku za pet krajcarjev brinjevčka in za dva krajcarja domačega kruha, pripoveduje z gininim glasom, da jej je Jaka že trikrat poslal po dva goldinarja za cvetice na materinem grobu.

In Matevžek? Oj, ta je srečen, da ni najti srečnejšega v devetih župnijah. Vse ima, česar je prej želel dobiti v sladkem zakonu: prostor okrog cerkve je vedno brez plevela, altariji so vsako nedeljo lepo okrašeni, dné ne hodi vedno on zvonit in vsako opoldne čaka ga ukusno kosilo.

Neko poletno popoldné sedi za cerkovnijo na vrtu, kjer si navadno šolska mladina steza šibke ude. Okrog nog skrbnega očeta igrata se najstarejša sinova, po plečih spenja se mu četvero otročjih rok in na košenem naročju počiva mu Benjamin njegove dece. Kar prikorka po stranski poti Podoljščak — ki se je zelo zelo postaral — in se ustavi pred Matevžkom. Gledajoč telovadbo šibkoudne Matevžkove dece po zastarelih udih njihovega roditelja pravi smijoč se: »Matevžek, tvoj zakon je Bog blagoslovil; sicer pa kako ti je?« upraša še z resnim glasom. Matevžek se skloni po koncu in par otročičkov popada v mehko travo, moleč polovico nežnega telesa v Adamovi uniformi proti sinjemu nebu.

»Oče Podoljščak,« uzdihuje Matevžek, »vse, vse mi gre srečno izpod rok: srečen sem, zadovoljen sem, samo ...«

»Kaj samó? kaj?« le govori!

»Samó,« šepeta Matevžek Podoljščaku v uho, »samo štoklji sem se preveč priljubil.«



## Josip Stritar (Boris Miran).

(Dalje.)

Človeštvo ena bode naj družina,  
Rešitelj svetu bode naj Slovan!  
J. Stritar.

Josip Stritar (Boris Miran) rodil se je 1836. l. v Vélikih Laščah na Kranjskem, v kraju, kjer žive zmerni, delavni, varčni, zdravi, bistri ljudje. Jezik jim teče krepak — prava slovenska korenina — pa tudi nežen, če je treba. Germanizmi ga kvarijo jako malo, in zato so pisatelji iz teh krajev pisali in pišejo lepo, da se drugi lahko učimo od njih. Tudi znana ribniška šegavost sega do sim. Tu se je torej Stritar naučil misliti in govoriti, veseliti se in žalovati z narodom koj, ko je poslušal prve pravljice, pel prve pesmice, tu je začel ljubiti v brezskrbni nežni mladosti vse, kar je bilo okoli njega: domače, sosede, drobne ptičice in vse živali sploh, cvetoče vrtove in njive, zelene travnike in gozde, šumljajoče potoke, mirne doline, prijetne griče in — v daljavi visoke gore:

Otročja leta, o zlati čas!  
Po tebi teko mi na tilnem solze! —

O, kako sprejemlje vaše otročja duša utisek za utiskom: kako veselo bije srce v radosti in kako čuti žalost — svojo in tujo — ter ljubi v človeku in v naravi, kar je lepo! —

Le prehitro so minola Stritarju otročja leta: v šoli se je začelo drugo delo, ki je bilo tako uspešno, da ga je nadaljeval v Ljubljani. Bili so takrat čisto drugi časi no sedaj. Četudi politične svobode pred 1848. l. ni bilo, rasla je v mladih srcih težnja za njo, duša je hrepenela po dobrem in plemenitem morda z večjo in bolj neposredno gorečnostjo kot marsikdaj potem do — danes. Seveda Stritar ni mogel še videti pomena 1848. l., ko

je napočilo. Ali gotovo se mu je skoro potem bolj pojasnil. Že v gimnaziju se je začel vaditi ter je baje zgrešil tudi nekoliko slovenskih pesmic, katere so mu nedavno očitali, da jih ni pel v istem duhu, kakor je pel in pisal potem v zrelejši dobi.

Po zvršenem gimnaziju upisal se je na dunajski modroslovni fakultati in izbral si je glavni predmet klasično filologijo. S tovariši vezalo ga je iskreno prijateljstvo ali mejsobno spoštovanje. V daljnem mestu, kjer je že celo mlačnež začel ljubiti svojo slovensko domovino in Slovanstvo sploh, razvijala se je in zorela Stritarju domorodna ljubezen in odločnost v prijateljskem krogu tako, da odpadnika ni bilo nobenega menda ni potem, ko je našim uzorom sovražno življenje zahtevalo od mnogih hude borbe in — žrtev.

V učenju je Stritar lepo napredoval: bil je z ene strani pravi ljubimec Bonitzov, z druge pa si je popolnjeval občno moderno omiko. Modernih jezikov, posebno francoskega, učil se je že v gimnaziju. Občna temeljita omika ga je priporočala, da je dobil dobro mesto domačega učitelja na Dunaju, kjer je potem učiteljeval in nekaj tudi potoval okoli deset let, dokler ni dobil po dovršenih izkušnjah državne službe na Dunaju, in izbral si družico življenja.

Ves čas pa se je vedno rad družil z mladino, katera ga je posebno spoštovala. Slovenija ima precej sinov, ki so se ta leta učili na Dunaju, in mislim, da se ne motim trdo, da se Stritarja spominja vsak rad in se spo-

štovanjem, kakor ga uživa le odlično plemenit človek in čvrst značaj. Posebno je Stritar rad občeval z onimi, ki so se zanimali za književnost ter ljubeznjivo občujoč z njimi, budil jih je in učil. Jurčič, Fr. Levce, J. Ogrinec, J. Kersnik, Iv. Tavčar, A. Trstenjak, pisatelj teh vrstic in mnogi drugi naučili smo se od Stritarja mnogo, gotovo tudi, da v sestranski cenimo zlati njegov nauk:

»Sveto služimo sveti domovini!«

Ko smo se shajali in čitali svoje stvari, imela je Stritarjeva beseda tudi na Jurčiča velik upliv, četudi je bil in ostal Jurčič samostalen talent. Oba sta pisala za »Glasnik«, v katerem so Stritarjeva »Kritična pisma« pač prvi glas budeče, bodreče, svareče temeljite estetične kritike. L. 1866. izdala sta J. Jurčič in J. Stritar »Pesmi Franceta Preširna«, katerim sta oblike pač neopravičeno premenila, ali za to nas je nagradil Stritar z lepo pisanim uvodom — životopisom Preširnovim ter ocenil »poezije«, da sedaj gotovo še bolj umemo, cenimo in ljubimo svojega velikega prvega pesnika. Pokazal nam je tri poglobitve čute v Preširnovih pesmih: ljubezen, domoljubje in hrepenenje po idejalu. Zadnji mu je najimenitnejši in kar veli o Preširnu, »da mu je disharmonija (med idejalom in svetom) vir globoke srčne otožnosti in neskončnega hrepenenja«, govoril je Stritar gotovo tudi kot pesnik iz svoje pesniške duše in zanj velja v nekem zmislu ta izrek celó bolj nego za Preširna. V oduševljeni besedi pokazal nam je Stritar, da je »tudi Preširen eden tistih izvoljenih organov, po katerih se na zemlji razodeva rajska lepota, nebeška poezija.« Veselo se čudi in uprašuje kritik, »od kod je dobil pesnik ta jezik, tako preprost in uzvišen, tako naroden in umeten?« Ali uprašanju ne odgovarja, vsaj ne neposredno. Tudi Preširen je sin svojega časa, v katerem pri največjih narodih, pri Angležih, Francozih, Nemcih in Rusih pojemlje romantika in se javlja »tako preprosta in uzvišena, tako narodna in umetna poezija,« kakor jo vidimo, da se je razvijala pri teh narodih že za Preširna in se razvija še sedaj. Ta obćnokulturni moment mogel je torej kritik razviti obširno, in uverjeni smo, da bi nam Preširnov pomen bil še jasnejši — brez vsake škode za vrednost in velikost našega pesnika. Ali ne? —

L. 1868. izdala in založila sta J. Stritar in J. Jurčič »Mladiko«, v kateri so pisali: — (Fr. Levstik), Boris Miran in J. Jurčič. V povesti (B. M-a) »Svetinova Metka« lepi so opisi prirode in položaja sploh, značajji pa so preveč sentimentalni (nekaj bolj realen je Dorče, posebno pri sestanku z Metko). Stara Marina pa je — čista romantika. V odlomku »Evelina« je sicer tudi razlito veliko čutljivosti, vendar je deklica (Evelina) prav ljubeznjivonaravna, kakor je ljubeznjiva tudi šaljiva razpravica »Ako bi človek res vse videl in vedel,« četudi je še bolj živ »Preširnov god v Eliziji«. Lirske pesmi (B. Miranove), natisnene v »Mladiki«, nahajamo tudi v »Pesnih« (Dunaj 1869), o katerih je pisatelj teh vrstic pisal že na drugem mestu (Ljublj. Zvon 1883—236 st.) ter omenil, da pesnik poje o svoji lju-

bezni do ženske, izraža v milo donečih pesmih svojo tiho žalost, ki ga spremlja dan in noč, in da je tretji glavni čut pesnikovega srca: ljubezen do domovine. Ženska ljubezen daje mu mnogo lepega užitka, pa tudi muke, katera je iztisnila pesniku obupni krik: zveste nima svet žene. Pa vendar zopet ljubi, ljubi lepo ženo, in jo vabi daleč, daleč od popačenega sveta tja na zeleni otok, kjer ni hinavstva in laži, vabi zastonj in je zopet — sam sè svojo otožnostjo. Ne želi si sreče, ne boji se nesreče, saj uzdihuje ves človeški rod, in milijoni se jokajo, da se eden veselí. Ali sreče vendar ne odbija: boljša je pozna ko nobena. Pa tudi pozne ne more mirno uživati, ko sladko domovino nesrečno ve, njo, za katero bi rad prelil svojo kri. Pa njo in človeštvo sploh bode rešilo Slovanstvo, ono bo razgrela narode v bratovski ljubezni.

— Tudi pesnikove balade so otožne.

L. 1870. je začel izdajati na Dunaju lepoznavski list »Zvon«, v katerem je sam pisal največ in najraznovrstneje. V svojem »Zorinu« riše nam sicer, kakor se nam zdí, značaj dragega prijatelja, ki je žalostno umrl kot junak, ali realen ta junakov značaj zato vendar ni. Srce mu bije za vesoljno človeštvo, on čuti neskončno, neizmerno trpljenje, ki je razlito po vsi zemlji: tako mu je, ko »da bi se kopal v solzni reki.« Vse svoje bitje čuti nekako sorodno Rousseau-u. V Louvru pa kaže zdrav čut za klasično lepoto, naudušen je v obće za vse lepo in sovraži surovo silo. V Parizu nahaja žensko, ki jo je ljubil doma kot priprosto najdenko, pa tudi ona ga ljubi in umira, ko jo je Zorin zapustil, ker je njen oče to želel (jako neverjetno!). Junak izginja sam, ko zve, da mu je umrla zapuščena, ljubeča ga Dela tam daleč na Francoskem. —

Ali ni to vse po receptu čiste čutljivosti? Stritar čuti to sám, zato piše Zorinu prijatelj nekako za lek: »Ko smo pa že enkrat prišli ... na svet, nam je skrbeti, da izhajamo tako dobro, kakor je mogoče (179).« Res je, gotovo res! In da je Zorin ravnal tako, ne bil bi tako nesrečen, ne obupaval bi videč, da »najbolje ljudi sovražijo in preganjajo, kamenjajo, križajo, in če tega ne morejo, pa jih vsaj črté, obrekujejo in črnijo — prava kačja zalega!« Saj to je bilo in — bode, četudi se je sedaj posebno zaostriilo, ko um napreduje na škodo srca, kar jasno vidi tudi Stritar, vidi pa tudi znamenja, »da se zemlja ne bode več imenovala solzna dolina (212)«. Da, nadejajmo se in čvrsto verujmo, da pride čas, ko bode človeško srce živelo v večjem soglasju z glavo, in tedaj — bode tudi več pravice in sreče na svetu. Ali bolna čutljivost nam tega ne more nikoli pridobiti in lahko je umevno, da mnogi Slovenci z »Zorinom« niso bili zadovoljni gotovo tudi potem ne, ko je Stritar dejal (Danici II.): »Zorin je človek, človek sam na sebi.« Da, človek je, ali — hud bolnik, in mi ne vidimo jasno, kaj je in kaj hoče? Meglen značaj, svetobolna abstrakcija!

(Dalje prihodnjic.)



## \* Naše slike. \*

Današnja številka prinaša nam dve sliki Mašičevi: »Na savski obali« in »Bosenski ustaš«. Prva ne potrebuje pojasnila, a druga, ki nam predstavlja bosenskega ustaša ali bolje hajduka, je tudi mnogim Slovencem znana, zlasti tistim, ki čitajo hrvaškosrbske narodne pesmi in pripovedke, in onim, ki so kaj čitali o zadnjem ustanku. -- Gora je ozelenela, a borec za svobodo in vero, jedina tolažba potlačenega naroda, naše rajé na Balkanu, ostavil je svojo ženo in otroke in odšel v zeleno goro, kjer se bode maščeval Turku za storjeno nepravdo, Turku, kateri mu je umoril brata ali odvedel sestro. Tu v zeleni gori pričakuje svoje soborce, tu je legel v travo in se zamislil v svoje soborce, katerih že dolgo ni od nikoder,

Bog ve, nosijo li še živo glavo na rami. Doli pod goro stoji borna kočá, v njej je mlada žena z drobno deco, ki vsi težko pričakujejo svojega hranitelja. Ali on se ne vrača, on se ne sme vrniti k domačemu ognjišču. Samo kdaj kdaj v burni noči zapusti goro in obišče svoje drage. Tako živi bosenski hajduk, tako se bori ta hajduk sam za sveto vero in zlato svobodo svojo.

Izvornik te krasne slike »Bosenski ustaš« kupili so nekateri čestilci Strossmayerjevi in ga njemu podarili, ko je bil zadnjikrat v Zagrebu, a vladika Strossmayer podaril je seveda tudi to sliko galeriji jugoslovanske akademije.



## Pogled po slovanskem svetu.

### Slovenske dežele.

**Pogreb Frana Erjavca.** Globoka žalost prešinila je vse Slovence, ko smo zvedeli, da je tako naglo umrl Fran Erjavec v Gorici. Ko smo bili baš pred tremi tedni pri njem v Gorici, nismo pač mislili, da nas bode krepki mož tako naglo ostavil, in misliti ni mogel nihče, da bi mogli tako zdravega moža izgubiti. Kakor prej, tako je bil sedaj delaven, in ni čutil v sebi, da bi ga delo težilo. Še tisti dan pred svojo smrtjo, v noči dne 12. t. m., večerjal je doma po navadi in ob navadni uri, bil je nenavadno dobre volje. Po večerji je nekaj pripravljal za »Matico Slovensko« in se potem o polunenajstih ulegel k počitku. Okolo enajstih začel je pokajšlevati. Soproga mu je skušala pomagati z domačimi sredstvi, ali vse brez uspeha, nič mu ni odleglo in ko ga upraša soproga, kako mu je, odgovoril je: Ljuba moja, z menoj je ven, jaz pojdem k Miljutinu. Soproga pošlje nato po dr. A. Gregorčiča in po zdravnika dr. Lisjaka in dr. Grešiča. Med tem je hodil pokojnik še po sobi, podpiran od g. dr. Gregorčiča, in ko je ta tolažil obupno soprogo Erjavčevu, da bode bolje, zanikal je to Erjavec govoreč: Meni je slabo, jaz grem k Miljutinu. In žal, šel je potem skoro k Miljutinu, svojemu ljubljensku sinu, ki mu je umrl pred tremi leti baš v sredo, kakor sedaj oče. Predno nego kateri zdravnikov prišel je med tem domu Erjavčev svak Franjo Ferfila, ki ni niti slutil, kaj se godi doma, stopi v spalnico, in zdajci uzdigne Erjavec še desnico in izgovori zadnje besede: Franjo, z mano je ven. Skoro potem je jel rohneti in se zgrudi na tla. Koj na to (o polunoči) pride i g. dr. Lisjak, ali življenja blagemu možu ni mogel več rešiti. Jedno najplemenitejših src nehala je biti za vselej, jeden najzaslužnejših mož zatisnil je za vedno oči. G. dr. Gregorčič je opravil kot duhovnik, kar mu je bilo mogoče.

Kaj je prouzročilo tako naglo smrt uzornega Slovana in izvrstnega pisatelja, to se ne ve gotovo; dr. Lisjak misli, da je mrtvud na možganih bil vzrok nagle smrti.

Ali kaj čemo popraševati po tem žalostnem uzroku, saj vse to nič ne pomaga, ko smo preblagega moža že položili v hladno zemljo. Še le zdaj bodemo čutili, ko ga ne bode več med nami, kaj smo izgubili. Pogrešali ga bodo vsi prijatelji, ki so iskali pri njem sveta. Ako je kateri pisatelj potreboval sveta, potoval je v Gorico ali pa je pisal v Gorico; kdor je spisal knjigo, poslal jo je v pregled Erjavcu, kateri je vse marljivo pregledal in

popravljal, ker je bilo znano, da je Erjavec vešč jeziko-slovec, saj se je vsak čitatelj divil njegovemu uzornemu zlogu. Zadnje Erjavčevu delo je ravnokar izšlo Kramerjevo »Kmetijsko berilo«. Kakor je bil ljubeznjiv oče in prijatelj, tako je bil tudi postrežljiv vsakemu, kdor je kaj iskal pri njem.

Tako je deloval uzorni mož po vsem Slovenskem neumorno; tako je bil tudi Erjavec duša vsemu duševnemu gibanju na Goriškem. Ni ga bilo dogodka ne reči, o kateri ne bi prašali Erjavca za svet; njegova beseda bila je vedno merodavna, po nji so se ravnali, po nji delovali ostali rodoljubi. »Soča«. Čitalnica, Podporno društvo in Posojilnica v Gorici, kateri je bil ravnatelj, otroški vrt v Gorici, žalujo danes po svojem prvem in najodličnejšem podporniku in pospešniku.

Ko se je razširila tožna vest o nagli smrti Erjavčevi, hiteli so domoljubi iz vseh krajev v Gorico, da se udeležé pogreba in da izkažejo slavnemu pokojniku zadnjo čast. Iz goriške okolice prišli so duhovniki od blizu in daleč, župani in čestilci pokojnikov; iz Trsta g. Doleneč, urednik »Edinosti«; Tržaška čitalnica, Tržaški Sokol; iz Ljubljane g. profesor M. Pleteršnik kot zastopnik »Maticice Slovenske« in »Narodnega doma«, g. Ig. Valentinčič kot odbornik ljubljanskega mesta in starosta Sokola, naš urednik kot zastopnik »Pisateljskega podpornega društva, čitalnice in našega lista. Vrhu tega so ostali rodoljubi, kateri se niso mogli udeležiti pogreba osebno, izrazili svoje sožaljenje po brzojavkah ali pa so poslali na grob krasne vence. Ker nam radi tesnega prostora ni moči omeniti vseh brzojav, naj omenimo samo, da je telegram poslala tudi Jugoslovanska akademija znanosti in umetnosti, vence pa Simon Gregorčič in Gruntar, Fran Levstik in Valentin Zarnik, Ljubljana — svojemu sinu, Slov. Matica, Ljublj. čitalnica, Nar. dom v Ljubljani, Narodni klub kranjskega deželnega zbora, Slov. pisateljsko društvo, Ljublj. Sokol, Tržaški Slovenci, Goriška čitalnica, Podporno društvo v Gorici, Goriška posojilnica, Čitalnica v Ilirski Bistrici, Sežanska čitalnica, Čitalnica v Kobaridu, dr. Al. Rojic, dr. Ivan Tavčar, »Slov. Narod«, »Soča«, »Slovan«, učiteljsvo realke in gimnazija v Gorici, goriški dijaki vseh razredov, tako da je vseh vencev bilo 37.

Sprevod je bil v soboto dne 15. t. m. ob dveh po poludne. Pred mrtvaškim vozom je šla mladina višje realke in razne deputacije z venci, za vozom pa svak

pokojnikov, Fran Ferfla, dekan Erjavec in Simon Gregorčič. Med spremniki smo tudi videli nj. uzvišenost grofa Coroninija, deželnega glavarja, dr. J. viteza Tonklija, viteza Klodiča, dr. Abrama, monsignora Jordana, dr. Gabrijelčiča, monsignora Bensa, Kafola, Kravanjo, dr. Gregorčiča, sodnika Trnovca, dr. Sedeja, Alpija, poslanca Mohorčiča, dr. Kendo, notarja Gruntarja in mnoge druge odlične gospode.

Sprevod je krenil najprej v jezuitsko cerkev, kjer so po končanem cerkvenem obredu zapeli pevci: Jamica tiha. Iz cerkve se je pomikal sprevod po Travniku in po Gosposkih ulicah na novo pokopališče. Pogreba se je udeležilo vse polno naroda, tako da se sme primerjati le sprevodu pokojnega Lavriča.

Na grobu je imel vitez Tonkli govor, v katerem se je poslavljaj od pokojnika, naštevajoč njegove zasluge za naš narod in književnost. Žal, da radi tesnega prostora ne moremo niti v glavnih črtah podati čestitim čitateljem tega izvrstnega govora, ki je do srca ganil vse navzočno občinstvo.

In tako smo se potrtega srca ločili od Frana Erjavca, ko smo ga položili v slovensko zemljo, katera bodi mu lahka!

**Poziv.** — Ako kdo umrlih Slovencev zasluži spomenik, gotovo ga v prvi vrsti pokojni Fran Erjavec. V to svrhu so se podpisani kot odbor osnovali in prosijo vse znance, prijatelje in čestilce pokojnikove, naj blagovole doneske v ta namen dati, in sicer ali g. Karolu Žagarju, deželnemu blagajniku, ali pa g. Ivanu Hribarju, glavnemu zastopniku banke »Slavije«, ali pa g. dr. Vošnjaku, deželnemu odborniku in predsedniku Pisateljskega podpornega društva. Vsi doneski se bodo prijavili v »Slovenskem Narodu«.

Fran Levstik. Dr. Valentin Zarnik. Dr. Ivan Tavčar.  
Dr. Hinko Dolenc. Dr. Josip Vošnjak.  
Karol Žagar.

Do zdaj je rečeni odbor nabral 115 gld.

Vrhu tega nam je omeniti, da je že dne 15. t. m. nabral »Slovenski klub na Dunaji« čez 40 gld.; v Gorici

pa so se takisto menili vrli rodoljubi, da bodo nabrali doneske za Erjavčev spomenik, ker res, ako kdo umrlih Slovencev zasluži spomenik, to ga gotovo v prvi vrsti pokojni Erjavec.

**Cvet na polju slovenske slovnice pokazal se je** te dni v beli Ljubljani. Neki list je namreč pisal, da je pokojni Erjavec »mnogo pisaril«. Čitajoči to, mislili smo si, da je to navadni »lapsus«, ki se lahko pripeti vsakemu listu, najlaže pa dnevniku. Toda neimenovani list je opravičeval svoje pisanje s tem, da ni namerjal žaliti književnega delovanja (on bi rekel: pisarjenja) Erjavčevega, ker je glagol pisariti baš tako pravilno narejen glagol kakor: »vozariti, gospodariti, vrtnariti...«. Ne dvojimo, vendar pa ne more nihče trditi, da je pokojni Erjavec bil pisar, ki je pisaril, pač pa je bil pisatelj, ki je »mnogo pisal«. Hvala lepa na poklonu, ako hočete slovenske književnike imenovati »pisarje«, ki mnogo »pisarijo«. Tudi »slepariti« je pravilno narejen glagol, in še marsikateri drugi, ali kaj znači, to je zopet druga stvar. Ne zagovarjajte slabe stvari!

## \* KNJIŽEVNOST. \*

»Cerkvene pesmi«, nabrane med slovenskim narodom (zvezek II.), izdalo je Cecilijansko društvo za goriško nadškofijo. — II. zvezek obsega 21 pesmi in velja 55 kr. — Namen Cecilijanskega društva za goriško nadškofijo je vse hvale vreden, zato tudi zasluži, da ga Slovenci krepko podpirajo. V naših cerkvah naj se udomačuje slovenska pesem, katera blaži in pouzdiguje naša srca. Rečeno društvo deluje o tem in mi mu čestitamo na tej reformi.

»Jurčičevih zbranih spisov« izšel je ravnokar VI. zvezek. — Vsebina: Sosedov sin, Moč in pravica, Telečja pečenka, Bojim se te, Ponarejeni bankovci, Kako je Kotarjev Peter pokoro delal, ker je krompir kradel, Črta iz življenja političnega agitatorja.

### Ostali slovanski svet.

**Znamenitega narodnega pevc**a imajo sedaj v Zagrebu. V Kulen-Vakufu živi neki Mehmed Kolak-Kolaković, kateri po vsej mohamedanski Bosni slovi kot najboljši pevec junških narodnih pesmi. S tem pevcem seznanil se je o svojem potovanju po Bosni prof. dr. Marjanovič in opozoril nanj neutrudljivega tajnika »Maticе Hrvatske«, gospoda Kostrenčiča. Ker »Matica Hrvatska« zbira marljivo narodno blago, potrudil se je takoj Kostrenčič, da pregovori Mehmeda Kolak-Kolakoviča, naj bi prišel v Zagreb. In posrečilo se mu je pridobiti ga, da je nastopil to pot. — V Zagrebu narekoval je matičinim poverjenikom doslej čez 50 pesmi, obsegajočih več nego 40.000 stihov.

Da tudi občinstvo zagrebško spozna tega nenavadnega moža, čegar spomin je zares fenomenalen, povabil je odbor »Maticе Hrvatske« vse, ki se zanimajo za narodno pesem, v dan 15. t. m. v veliko dvorano društva »Kolo«. Tu je pred izbranim občinstvom »begovski pivač« (begovski pevec) — kakor Mehmeda imenujejo v Bosni — za spremljevanja tamburice pel krasno pesem o junačtvu i mejdanu (dvo boju) kapitana Soriča i Kumalijca Alage. Zagrebčani bili so jako hvaležni matičinemu odboru, da jim je priredil ta veliki in redki užitek, saj je malokdo iz njih imel kdaj priliko čuti pravega narodnega pevc. Mehmed ostane v Zagrebu, dokler ne ponarekuje vseh pesmi, katere zna. Pri njem je namreč ravno to znamenito, da more pesmi isto tako gladko narekovati, kakor peti, kar se pri narodnih pevcih navadno ne nahaja.

**Srbski trgovec Sava Jagazović v Novem Sadu** daroval je znesek 60.000 gld. za napravo primernega zavoda, v katerem bi se izobraževali srbski trgovci in obrtniki. Mož, ki si je s svojo mnogoletno marljivostjo in ustrajnostjo pridobil ogromnega imetka, spoznal je namreč, da je v sedanjih časih za uspešno napredovanje vsakega trgovca in obrtnika neobhodno potreba več omike, nego je podajajo začetne šole in prvi razredi srednjih šol; da je najprvo potreba strokovne omike. — Odposlanstvu novosadskega meščanstva, katero se mu je šlo zahvalit za njegov velikodušni dar, naglašal je Sava Jagazović, da je potreba v sedanjih težavnih časih ohraniti neomahljivo rodoljubje in da naj se zato vsak Srbin krepko oklene pravoslavne cerkve, katera je narod doslej obvarovala propada in pogina.

»Slovenija.« **Gotovo bode naše čitatelje** zanimalo, da se je slovenska domovina nepričakovano razširila in da bi, ako bi šlo po mnenju bolgarskega pisatelja J. Bogorova, danes obsegala že vsa slovanska plemena od Triglava do Balkana ter od jadranskega do črnega morja. Imenovani pisatelj začel je namreč z novim letom izdajati v Sredcu časnik z naslovom »Slovenija«. Časnik ta peča se s politiko in jezikoslovjem. Prestopivši prvo, omeniti nam je o drugem, da J. Bogorov dokazuje, da je bolgarski in srbski jezik jeden ter isti ter da so med obema le dijalektne razlike. Nas Slovencev menda J. Bogorov niti od daleč ne pozna, ker govori vedno le o Bolgarih in Srbih, zato je pa tem zanimljiveje, da predlaga, naj bi se vsi južni Slovani krstili s skupnim imenom

Slovenci, naj bi sprejeli jeden pisni jezik — kateri, menda gospod J. Bogorov še sam ne vé dobro — in naj bi konečno ustanovili veliko jugoslovansko državo Slovenijo. — Vsekakor veliki načrti.

**Razstavo slovaškega vezenja sklenilo je prirediti proti koncu letošnjega ali na začetku prihodnjega leta slovaško žensko društvo »Živena«.** Kakor pri vseh slovanskih narodih, kjer ni še izginila prvotna narodna nošnja, tako se tudi med Slovaki nahaja jako lepih od rodu v rod prehajajočih uzorkov za vezenje in izšivanje. Mnoga mestna gospodična ali gospa začudila bi se ne malo, ko bi, prišedša v gorsko zatišje podtatransko in kako borno vasico, našla v priprostih kmečkih kočah ženska dela, katerih uzorke jej je v poslednjih letih podajal kak nemški modni list pod naslovom »vieux saxe«, — staronemški uzorki. Žal, da bode razstava v Turčanskem sv. Martinu imela le krajeven pomen. Da bi širji svet spoznal, kako lepa ročna dela znajo izvrševati slovaška dekleta in žene, treba bi bilo prirediti razstavo v kakem večjem mestu.

**»Prilogo slovanskih jezikov« jela je vsak mesec po jedenkrat prinašati češka »Beseda učiteljská«.** Urednik »priloge« je naš neprecenljivi g. Jan Legó. Začel je s slovenščino. V uvodu navaja nekatere statističke, zemljepisne in zgodovinske podatke o Slovencih. Potem prestopa k jeziku. Kratko in jedrnato pojasnjuje glasoslovne razlike med češčino in slovenščino. Kot prvo praktičsko vajo podaje »Oče naš« in odlomek iz evangelija sv. Lukeža. V listu samem (č. 1. 1887) pa je nameščen Legov članek »Slovanský učitel«, iskreno naučujoč češke učitelje, naj se marljivo vezbajo v slovanskih jezikih. »Priučivši se na podlagi svoje materinščine drugim štirim ali petim slovanskim jezikom, znali in čutili se bomo stoprav zares v duševnem spojenju in v krvni jedinstvi z narodom stomilijonim, ki obiluje v pojavih značaja svojega in v plodovih duha svojega s toliko krasoto in s takim bogastvom, da se moramo srečne šteti, biti člani te velike rodbine, katere fiziška in moralna moč je tudi naša moč.« Zlate besede! Da bi pač unele v naši mladini ljubezen do slovanskih jezikov! »Če pomislimo, koliko let treba, predno se kakega neslovanskega jezika dobro naučimo, kaj je potem ta mali trud dveh ali treh let, ki jih darujemo slovanskim jezikom, v primeri s koristjo, ki nam izvira iz združenja z brati, katerih je tako ogromno število.«

**Slavnega češkega slikarja Václava Brožíka sliko »Krištof Kolumb na španjskem dvoru«** kupil je za mestni muzej novojorški Morris K. Yesup, plačavši za njo 20.000 dolarjev ali 40.000 goldinarjev. — Slovanska umetnost pridobiva si torej veljave tudi že za oceanom.

**»Svatobor«, društvo čeških pisateljev, imelo je v Pragi dne 6. t. m. občni zbor pod predsedništvom dr. Ladislava Riegerja.** To društvo, katero ima svojega imetka blizo 43.000 gld., posluje jako blagodejno. Tako je leta 1886. izdalo za znanstvena potovanja peterim pisateljem 1100 gld. podpore in izplačalo onemoglim pisateljem ter udovam in sirotam po umrlih pisateljih 2420 gld. — Poleg svojega imetka upravlja društvo tudi več ustanov, katerih letni dohodki se uporabljajo za književne ali pa za dobrodejne namene. — Kako pa se češki narod sam zanima za društvo najmenitnejšega svojega stanu, dokaz nam je to, da je društvo v minolem letu prejelo daril in volil 9268 gld. 15 kr.

**»Dalibor«, izvorna češka opera od Bedřiha Smetane,** uvela se bode v kratkem na nemška gledališča. Ravnatelj hamburških gledališč, B. Pollini, kateri je nalašč prišel v narodno gledališče v Prago, da se udeleži predstave, izprosil si je pravico, da jo uvede na nemška gledališča, in je dotična pogodba že tudi podpisana. — Časi, ko smo Slovani v umetnosti in književnosti bili odvisni od tujstva, prešli so. Sedaj se je začel na žarkih, izhajajočih iz Muzinih hramov po naši širni domovini, ogrevati tudi že preuzetni sosed, pri katerem je v poslednji dobi nastopila umetniška in književna suša.

**22.015 gld. 86 kr. nagrad in tantijem od predstav** plačalo je češko narodno gledališče v poslednjih treh letih pisateljem za izvorna dela. To je dokaz, kako znamenito uplivajo gledališča na razvoj dramske književnosti. — Daj Bog, da bi tudi mi Slovenci prišli konečno do tega, da bi nam narodno gledališče uzpodbujalo in podpiralo dramske pisatelje.

**Petrograjskega »Geografičeskago Obščestva«** narodopisni oddelek izbral si je za predsednika slavnega slavista Vladimira Lamanskega. — Lamanski je izvrsten poznavalec slovanskih narodov. Prepotoval je sam ne jedenkrat slovanski svet. Zato pozdravljajo vsi ruski časniki njegovo izvolitev, češ, da je velike važnosti za mejsebojno zblizevanje slovanskih narodov, katero bode napredovalo tem bolje, čim marljiveje se bodo nadaljevala narodopisna raziskavanja.



Velec. gosp. A. P. v G. — Ne čudite se, da se je urednik »najboljšega« lista tako oblastno razkoračil nad nami. Ako pomislite, kako strastne dopise je pošiljal »Edinosti« proti nam v decembru 1883, potem Vam bode gotovo vse jasno. Odgovarjali mu ne bodemo. Moža, ki živi v domišljiji, da ima privilegij za izdajanje leposlovnega lista, bilo bi nemogoče uveriti, da smo v književni republiki vsi jednaki. Pustega prepira pa ne maramo, saj nam je priznanje slovenskega občinstva najboljša zadoščenje. — Prav pravite, da je ocena Janko Kersnikovih spisov potekla iz peresa gospodu uredniku samo zato, da bi udrihnil mimogrede po drugih pripovedovalcih. Koga misli med temi pripovedovalci, uganili ste Vi jako dobro in uganil je menda vsakdo. Verujte nam, da mu prav z veseljem pripuščamo to letošnje uverjenje njegovo; da je nekdanj mislil drugače, pouče Vas razne izjave, ki so v zvezi s prvimi tremi letniki lista, o katerem govorimo. Gospod Janko Kersnik ni naš sotrudnik in, ako smo prav poučeni, ni nam tudi naklonjen, a zato je vender čisto nemogoče, da bi mu mogli kdaj zanikavati izvestno pripovedovalno nadarjenost in velike zasluge za našo književnost. Nekaterim pa je osebna simpatija in antipatija glavno vodilo v ocenjevanju književnega in sploh javnega delovanja. — Za Vaše preprijazne besede bodi Vam iskrena zahvala!

Premija (srbska in ruska azbuka) bode se onej gospodi, ki je plačala naročnino za celo leto, začela razpošiljati meseca februarja.

**Današnje številko poslali smo tudi tistim gospodom, kateri še letos niso ponovili naročnine, in jih uljudno prosimo, naj to skoro storé, ako hočejo dobiti list redno.**

»SLOVAN« izhaja 5. in 20. dan vsakega meseca. Cena mu je za unanje naročnike za vse leto 5 gld., za polu leta 2 gld. 50 kr. in za četrta leta 1 gld. 25 kr.; za ljubljanske: za vse leto 4 gld. 60 kr., za polu leta 2 gld. 30 kr. in za četrta leta 1 gld. 15 kr.; za dijake pa: 3 gld. 60 kr. — Posamične številke se prodajajo po 25 kr. — Naročnina, reklamacije in inserati naj se pošiljajo upravništvu, dopisi pa uredništvu na Kongresnem trgu štev. 7. Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo in rokopisi ne vračajo.